Пралетарыі ўсіх краін, яднайцеся!

ЗВЯЗДА

9 мая 1991 г. ЧАЦВЕР

Газета выдаецца са жніўня 1917 года

Орган Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Беларусі, Вярхоўнага Савета і Савета Міністраў Беларускай ССР

№ 90 (21618)

Цана 10 кап.

ПЕРАМОГІ ДЗЕНЬ СВЯТЫ

Вайна далёкая і блізкая

Апошнім часам палітычная кан'юнктура наклала адбітак амаль на ўвесь каляндар афіцыяльных свят. Мала хто ўспамінае пра Дзень Канстытуцыі, значна менш пампезнасці, грандыёзных шэсцяў і пераможных рапартаў у дні Кастрычніцкіх свят і Першамая. То з аднаго, то з другога боку чуюцца галасы, каб увогуле адмяніць гэтыя ўрачыстасці, бо, маўляў, не на тыя арыенціры ўказваюць яны, не тых куміраў узвялічваюць...

Пра Дзень Перамогі ні ад «левых», ні ад «правых» зневажальных слоў не чуваць. Ды нават каб і захацелася некаму — немагчыма запляміць гэта свята ў свядомасці людзей, як немагчыма выкрасліць з гісторыі чатыры гады пакут, выпрабаванняў, трагедый... Паласа крыві і слёз, што праляглa праз лёс народа, і сёння будзіць сумленне і памяць, не дае заспакойвацца, прымушае з трывогай і надзеяй углядацца ў няпэўнае заўтра.

Штогод 9 мая мы прыходзім да помнікаў, мемарыялаў, магіл герояў і ахвяр гэтай найстрашнейшай з войнаў. Як шануем памяць загінуўшых? Ці ўсё зроблена, каб не згасаў у душах людскіх агонь удзячнасці? На жаль, няпэўны час усеагульнай дэзарганізаванасці і тут унёс свае карэктывы. Перасталі быць сенсацыяй паведамленні аб выпадках, калі разбураюцца магілы, зневажаюцца помнікі, забытыя ўсімі, прыходзяць у заняпад мемарыялы.

Але, на шчасце, ёсць людзі, для якіх памяць аб мінулай вайне — не толькі лозунг і святочная цырымонія. Не так даўно быў я ў Старадарожскім раёне, у далёкай ад гарадскога тлуму вёсцы з прыгожай назвай Сінягова. Першае, што мне паказалі ў ёй, — рэканструяваны помнік воінам 121-й стралковай дывізіі. Якія ў жніўні 1941-га, акружаныя ворагам, гінулі ў навакольных лясах і балотах, прабіваючыся да сваіх.

70 тысяч рублёў выдаткаваў мясцовы калгас «Камуніст» на рэканструкцыю. І гэта ў цяперашнія перадрыначныя часы, калі ў іншага старшыні калгаса снегу зімой не дапросішся.

А яшчэ недалёка ад Сінягова ёсць мемарыял воінам гэтай жа дывізіі на месцы, дзе салдаты прарывалі варожае кальцо. Штогод тут праводзіцца рэспубліканскі лёгкаатлетычны прабег «Ад помніка да помніка». Грошы на ўсё гэта ідуць у асноўным зноў жа з калгаснай касы.

Нешматслоўным быў старшыня калгаса М. Бода, калі я пацікавіўся, ці не дарагая гэта справа для бюджэту гаспадаркі.

— Нам гэта патрэбна, — адказаў Міхаіл Тарасавіч.

Пакуль ёсць людзі, для якіх гэта неабыякава, пакуль прыходзім мы да магіл і абеліскаў і не па нечаму загаду — па абавязку сумлення заміраем ля іх у хвіліне маўчання, — датуль і самі маем права на памяць і ўдзячнасць нашчадкаў.

Валянцін ЖДАНКО.

Мужна змагаўся з ворагам у гады Вялікай Айчыннай вайны кавалер шматлікіх баявых ордэнаў і медалёў генерал-маёр у адстаўцы Васіль Ільіч СІНЧЫЛІН. З вялікай цікавасцю слухаюць гэтага чалавека ў школьных класах, у студэнцкіх аўдыторыях, у воінскіх часцях. Васіль Ільіч з'яўляецца старшынёй Мінскай секцыі Савецкага камітэта ветэранаў вайны, народным дэпутатам БССР. Са святам Вас, Васіль Ільіч!

Фота М. АМЕЛЬЧАНКІ.

У Прэзідыуме Вярхоўнага Савета БССР

Пад старшынствам М. І. Дземянцея адбылося пасяджэнне Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР.

Разгледжаны ход падрыхтоўкі да чацвёртай сесіі Вярхоўнага Савета рэспублікі дванаццатага склікання. Члены Прэзідыума абмяркавалі інфармацыю па гэтаму пытанню, з якой выступіў намеснік Старшыні Вярхоўнага Савета БССР В. І. Шаладонаў.

Адзначалася, што ў стадыі завяршэння знаходзіцца работа над законапраектамі «Аб прадпрымальніцтве ў Беларускай ССР», «Аб занятасці насельніцтва Беларускай ССР», «Аб прыярытэтным сацыяльна-эканамічным развіцці вёскі і аграпрамысловага комплексу», «Аб парадку адклікання народных дэпутатаў у Беларускай ССР», «Аб народным галасаванні (рэферэндуме) у Беларускай ССР», «Аб культуры ў Беларускай ССР».

Асаблівая заклапочанасць выказана ўдзельнікамі пасяджэння аб неабходнасці глыбокай прапрацоўкі пытанняў, якія намечана абмяркаваць на сесіі самымі першымі. Гэта — праграма ўрада БССР па стабілізацыі эканомікі рэспублікі, надзвычайныя меры па выкананню бюджэту Беларускай ССР на другое паўгоддзе 1991 года, асновы раздзяржаўлення і прыватызацыі, іншыя праблемы, пастаўленыя ў парадак дня самім жыццём. На сесіі будуць уважліва разгледжаны ўсе патрабаванні ўдзельнікаў красавіцкіх мітынгаў і забастовак у рэспубліцы.

Для таго каб на абмеркаванне дэпутатаў прадставіць добра прадуманыя, шматварыянтна пралічаныя дакументы, над імі сёння працуюць не толькі пастаянныя камісіі беларускага парламента, галіновыя аддзелы Сакратарыята Вярхоўнага Савета і Савета Міністраў БССР, але і адпаведныя міністэрствы і ведамствы, вучоныя і эканамісты, юрысты. Народныя дэпутаты, якія займаюцца падрыхтоўкай законапраектаў, зараз сустракаюцца з выбаршчыкамі, раяцца з імі па самых гарачых пытаннях, рашэнні па якіх хутка трэба будзе прымаць. У законапраектах, як адзначалася на пасяджэнні Прэзідыума, неабходна паўней выкарыстоўваць думку людзей як аб эканамічных, так і палітычных з'явах нашага жыцця.

Прэзідыум Вярхоўнага Савета БССР прыпыніў на тэрыторыі рэспублікі дзеянне тых артыкулаў Указа Прэзідэнта СССР ад 12 красавіка 1991 года «Аб надзвычайных мерах па забеспячэнню матэрыяльнымі рэсурсамі прадпрыемстваў, аб'яднанняў і арганізацый», якія не адпавядаюць Закону Беларускай ССР «Аб асноўных прынцыпах народаўладдзя ў Беларускай ССР», абмяжоўваюць суверэнныя правы рэспублікі, і звярнуўся да Прэзідэнта СССР з прапановай перагледзець гэтыя артыкулы.

На пасяджэнні разгледжаны пытанні адміністрацыйна-тэрытарыяльнага ўпарадкавання. Прыняты Указы Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР — аб аднясенні гарадскога пасёлка Крупкі Крупскага раёна да катэгорыі гарадоў раённага падпарадкавання, а таксама аб уключэнні ў гарадскую рысу Пінска — вёскі Крайновічы Малатковіцкага сельсавета, Барысава — вёскі Юшкевічы Глівінскага сельсавета, Мінска — часткі вёскі Дварэцкая Слабада Шчомыслiцкага сельсавета.

Разгледжаны іншыя пытанні жыцця рэспублікі.

Прэс-служба Вярхоўнага Савета БССР

Знаходжанне ў Беларускай ССР

4—5 мая ў Беларусі знаходзіўся выконваючы абавязкі старшыні ЦКК КПСС Я. М. Махаў.

У ходзе шматлікіх сустрэч з партыйным актывам Беларусі, працаўнікамі мінскага завода «Халадзільнік» Я. М. Махаў расказаў аб выніках аб'яднанага Пленума ЦК і ЦКК КПСС, аб прынятых ім рашэннях.

Ён таксама прыняў удзел і выступіў на праведзеным семінары-нарадзе старшынь кантрольных камісій абласных партарганізацый Кампартыі Беларусі і сталіцы рэспублікі, у рабоце аб'яднанага пленума партыйнага камітэта і кантрольнай камісіі арганізацыі КПСС Беларускай ваеннай акругі.

Адбыўся крытычны абмен вопытам работы кантрольных органаў партыі, аб іх месцы і ролі ў рэалізацыі рашэнняў XXVIII з'езда КПСС, умацаванні дысцыпліны і адзінства партыйных радоў.

Я. М. Махаў наведаў таксама шпіталь інвалідаў Вялікай Айчыннай вайны, дзе цёпла павіншаваў ветэранаў з Днём Перамогі.

Пастанова Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР

Аб разглядзе на чацвёртай сесіі Вярхоўнага Савета Беларускай ССР запытаў, прапаноў і патрабаванняў працоўных і ўдзельнікаў мітынгаў і забастовак у рэспубліцы

Прэзідыум Вярхоўнага Савета Беларускай ССР пастанаўляе:

Даручыць пастаянным камісіям Вярхоўнага Савета Беларускай ССР падрыхтаваць і ўнесці свае прапановы аб разглядзе на чацвёртай сесіі Вярхоўнага Савета Беларускай ССР запытаў, прапаноў і патрабаванняў працоўных і ўдзельнікаў мітынгаў і забастовак у рэспубліцы:

па эканамічных пытаннях — старшыні камісій: тт. Козік Л. П., Кулічкоў А. М., Унучка Р. І., Леўчык У. К., Сасноў А. В., Булахаў Д. П., Гаркун У. Г.;

аб увядзенні прыватнай уласнасці на зямлю — старшыні камісій: тт. Гаркун У. Г., Леўчык У. К., Булахаў Д. П.;

па пытанню аб дэпартызацыі дзяржаўных прадпрыемстваў і арганізацый — старшыні камісій: тт. Булахаў Д. П., Кулічкоў А. М., Капытоў М. Я.;

аб дэпалітызацыі праваахоўных органаў — старшыні камісій: тт. Грыб М. І., Булахаў Д. П., Леўчык У. К.;

аб уласнасці КПСС—КПБ — старшыні камісій: тт. Каратчэня І. М., Козік Л. П., Булахаў Д. П.;

аб праходжанні асобамі, прызванымі ва Узброеныя Сілы СССР, воінскай службы на тэрыторыі Беларускай ССР — старшыні камісій: тт. Грыб М. І., Булахаў Д. П., Курдзюкоў В. М.

Старшыня Вярхоўнага Савета Беларускай ССР М. ДЗЕМЯНЦЕЙ.

8 мая 1991 года.
г. Мінск.

У Цэнтральнай камісіі па выбарах народных дэпутатаў Беларускай ССР

7 мая адбылося пасяджэнне Цэнтральнай камісіі па выбарах народных дэпутатаў Беларускай ССР.

Разгледжаны вынікі выбараў народнага дэпутата Беларускай ССР, якія праходзілі 28 красавіка ў Столінскай выбарчай акрузе № 139 Брэсцкай вобласці замест выбыўшага дэпутата. Па выніках галасавання Цэнтральная камісія зарэгістравала народным дэпутатам Беларускай ССР ад Столінскай выбарчай акругі № 139 Брэсцкай вобласці Чэха Георгія Данілавіча, намесніка старшыні выканаўчага камітэта Столінскага раённага Савета народных дэпутатаў.

Цэнтральная камісія па выбарах народных дэпутатаў БССР падвяла вынікі рэгістрацыі акруговымі выбарчымі камісіямі кандыдатаў у народныя дэпутаты Беларускай ССР па 13 выбарчых акругах, у якіх 2 чэрвеня будуць праводзіцца паўторныя выбары.

Усяго зарэгістраваны 23 кандыдаты ў народныя дэпутаты БССР. У дзвюх выбарчых акругах будуць балаціравацца па 3 кандыдаты, у 6 акругах— па 2 кандыдаты, у 5 акругах— па 1 кандыдату.

На пасяджэнні камісіі разгледжаны таксама паступіўшыя заявы.

АПОШНЯЯ ІНФАРМАЦЫЯ АД 18 ДА 18 СУТАК

МІНСК

СЛАЎНЫ ДЗЕНЬ ПЕРАМОГІ

У сорак шосты раз адзначае наш народ свята Перамогі. Доўгіх 1.418 дзён і начэй ішлі дарогамі найцяжэйшай у гісторыі чалавецтва вайны да майскага дня 1945 года франтавікі і партызаны. Кавалі для іх зброю працаўнікі тылу. І вось цяпер, як на сустрэчу з баявой маладосцю, прыйшлі 8 мая ў акруговы Дом афіцэраў на ўрачысты сход, прысвечаны светламу і бясконца дарагому для іх святу.

З сардэчнымі словамі прывітання да ветэранаў, маладых воінаў, да ўсіх, хто прысутнічаў на ўрачыстасці, звярнуўся намеснік камандуючага войскамі БВА генерал-лейтэнант В. Якушаў. Для цяперашняга і ўсіх наступных пакаленняў нязгасны подзвіг герояў, якія перамаглі гітлераўскіх захопнікаў, вечна будзе служыць прыкладам беззапаветнай вернасці Айчыне, падкрэсліў ён. Народ Беларусі, воіны, якім выпаў гонар служыць на гэтай свяшчэннай зямлі, ніколі не забудуць дзядоў і бацькоў, якія аддалі жыццё за Перамогу.

З усенародным святам удзельнікаў урачыстага сходу павіншавалі Герой Савецкага Саюза А. І. Барданаў, наладчык Мінскага электрамеханічнага завода ветэран Вялікай Айчыннай вайны Д. І. Кузняцоў, былы франтавы кінаапаратар, народны артыст БССР І. Н. Вейняровіч.

У прэзідыум сходу былі запрошаны дзяржаўныя і партыйныя кіраўнікі, ветэраны, военачальнікі, прадстаўнікі грамадскасці.

(БЕЛТА).

ХОЦЬ ІМЁНЫ ПАКУЛЬ НЕВЯДОМЫЯ

БАБРУЙСК. (В. Зіноўскі). Напярэдадні Дня Перамогі ў Бабруйску адбылася цырымонія перапахавання астанкаў невядомых воінаў, якія загінулі ў баях за горад у 1941-44 гадах, — лётчыка і пехацінца. Яны былі выяўлены ў ходзе пошукавай работы з дапамогай мясцовых жыхароў чырвонымі следапытамі 22-й школы ў пасёлках Зялёнка і Назараўка.

Трэба адзначыць, што на рахунку гэтага пошукавага атрада, якім кіруе настаўнік гісторыі М. Бароўскі, ужо нямала добрых спраў. Так, у мінулым годзе было зроблена перапахаванне трох невядомых салдат, а да гэтага ўстаноўлены імёны яшчэ трох загінуўшых воінаў, якія доўгі час лічыліся прапаўшымі без вестак.

ЛЕПШ ДАМАЎЛЯЦЦА, ЧЫМ БАСТАВАЦЬ

МАГІЛЁЎ. (А. Санчук). Тут адбылася сустрэча членаў прэзідыума гарадскога Савета народных дэпутатаў з гарадскім забасткомам. На ёй дэталёва абмяркоўваліся патрабаванні магіляўчан да Савета Міністраў БССР і Вярхоўнага Савета рэспублікі.

Не толькі эканоміка і палітыка хвалююць працоўныя калектывы горада на Дняпры. Шэраг патрабаванняў звязаны з напружанай экалагічнай абстаноўкай у абласным цэнтры. У прыватнасці, па гэтай прычыне забастком дабіваецца, каб Магілёву быў нададзены статус зоны свабоднага эканамічнага прадпрымальніцтва, спынены выплаты ў саюзны бюджэт з прыбыткаў прадпрыемстваў. Варта заўважыць, што хваля красавіцкіх забастовак практычна абмінула дастаткова палітызаваны Магілёў. Іх, калі не лічыць частковы прастой завода «Магілёўліфтмаш» 23 красавіка, у горадзе не было. Не заклікаў спыняць работу і забастком, абмежаваўшыся правядзеннем мітынгаў. Ён наладзіў кантакты з дэпутатамі розных узроўняў, прадстаўнікамі мясцовай улады і кіраўнікамі прадпрыемстваў. Сустрэча забасткома з прэзідыумам гарсавета таксама завяршылася дамоўленасцю аб супрацоўніцтве

ФОРТ ВЭЙН ПРАПАНУЕ

ГОМЕЛЬ. Дэлегацыя амерыканскага горада Форт Вэйн, якая пабывала тут, прапанавала гарадскому Савету заключыць дагавор на пабрацімства.

Як мяркуюць заакіянскія госці, гэта дапаможа плённа развіваць супрацоўніцтва ў розных галінах гаспадаркі на ўзаемавыгаднай аснове. Прапанова амерыканцаў вывучаецца.

Загад міністра абароны СССР

9 МАЯ 1991 г. **№ 210** *г. МАСКВА*

Воіны Савецкіх Узброеных сіл, ветэраны Вялікай Айчыннай вайны, працоўныя Савецкага Саюза!

9 мая спаўняецца 46 гадоў з дня перамогі савецкага народа і яго Узброеных Сіл у Вялікай Айчыннай вайне. У ходзе найжорсткай бітвы былі абаронены свабода і незалежнасць нашай многанацыянальнай Айчыны, ачышчана ад захопнікаў родная зямля, нанесена знішчальнае паражэнне фашысцкай Германіі і яе сатэлітам, вызвалены ад фашысцкага прыгнёту народы Еўропы.

Усенародная па свайму характару, Вялікая Айчынная вайна пераканаўча пацвердзіла непераможную жыццёвую сілу дружбы і брацтва народаў СССР, іх эканамічнага, палітычнага і ваеннага саюза. На палях бітваў прымножылі славу сваіх баявых сцягоў нашы Узброеныя Сілы. Савецкія воіны праявілі бяспрыкладны масавы гераізм, высокае ратнае майстэрства, адданасць ваеннай прысязе, воінскаму абавязку, свайму народу. Пляччо ў пляччо з імі грамілі ворага народныя апалчэнцы, падпольшчыкі і партызаны. Савецкія людзі па праву ганарацца рашаючай роллю СССР у разгроме фашызму, памятаюць і ўшаноўваюць заслугі ўсіх удзельнікаў другой сусветнай вайны ў барацьбе супраць агульнага ворага.

Наша перамога адкрыла перад чалавецтвам перспектывы ўсталявання на зямлі трывалага міру. У апошнія гады гэтыя перспектывы матэрыялізуюцца ў аздараўленні міжнароднага палітычнага клімату, практычных дасягненнях перагаворнага раззбраенчага працэсу. Разам з тым рэальнасць нашых дзён такая, што пазітыўныя перамены пакуль не сталі незваротнымі, ваенная небяспека захоўваецца. Памяць аб Вялікай Айчыннай вайне патрабуе ад савецкіх людзей высокай пільнасці, няспынных клопатаў аб абараназдольнасці краіны.

Рэальным фактарам прадухілення вайны, апорай бяспекі і суверэнітэту ўсіх народаў нашай Радзімы — Саюза ССР выступаюць Узброеныя Сілы, якія маюць сучаснае тэхнічнае аснашчэнне і высокую прафесіянальную падрыхтоўку, апіраюцца на падтрымку народа. Савецкія воіны непахісна верныя канстытуцыйнаму абавязку, гераічным традыцыям старэйшых пакаленняў. Яны актыўна ўдзельнічаюць у абнаўленні савецкага грамадства, настойліва вырашаюць складаныя задачы ваеннай рэформы, удасканальваюць сваю вывучку, падтрымліваюць баявую гатоўнасць арміі і флоту на дастатковым і надзейным узроўні.

Вітаю і віншую асабовы састаў арміі і флоту, ветэранаў вайны, працы і Узброеных Сіл, усіх савецкіх людзей са святам вялікай перамогі!

У азнаменаванне 46-й гадавіны перамогі савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне 1941—1945 гг. **загадваю:**

9 мая 1991 года ў 22 гадзіны па мясцоваму часу зрабіць святочны артылерыйскі салют у сталіцы нашай Радзімы горадзе-героі Маскве, сталіцах саюзных рэспублік, у гарадах-героях Ленінградзе, Валгаградзе, Адэсе, Севастопалі, Навара сійску, Керчы, Туле, Смаленску, Мурманску, у крэпасці-героі Брэсце, а таксама ў гарадах Калінінградзе, Львове, Растове-на-Доне, Самары, Навасібірску, Чыце, Хабараўску, Уладзівастоку і Севераморску трыццаццю артылерыйскімі залпамі.

Вечная слава героям, якія загінулі ў баях за свабоду і незалежнасць нашай Радзімы!

Няхай жыве гераічны савецкі народ і яго доблесныя Узброеныя Сілы!

Міністр абароны СССР
Маршал Савецкага Саюза
Д. ЯЗАЎ

ЧАС ПАДПІСАННЯ У ДРУК: ПА ГРАФІКУ 21.05, НУМАР ПАДПІСАНЫ У 21.05.

ПАРТОРГІ

Дзіуныя людзі жывуць сярод нас: працуюць, выхоўваюць дзяцей і ўнукаў, не выхваляючыся ні перад кім сваімі заслугамі. А мы — іх супрацоўнікі, суседзі па пад'езду, нават па лесвічнай пляцоўцы — і не здагадваемся, якое складанае і багатае жыццё пражылі гэтыя людзі. Вось пра адну такую сям'ю я і хацеў бы расказаць.

У Оршы на чыгуначным вузле многія дзесяцігоддзі працавалі сціплая Фаіна Абасаўна Цімкаева і яе муж, не менш сціплы, нават непрыкметны, але выдатны майстар сваёй справы — Васіль Цімафеевіч Завадскі. Пасяліліся яны ў Оршы ў канцы 1945-га пасля дэмабілізацыі з арміі.

Фаіна Абасаўна з сям'і рабочых, татар па нацыянальнасці. У бацькоў было пяцёра дзяцей, з якіх старэйшая — Фаіна.

У 1939 годзе раптоўна памёр бацька, і Фаіна, паспеўшы скончыць восем класаў, вымушана была ісці працаваць, каб дапамагчы маці пракарміць і выгадаваць малодшых. Яе прынялі на фабрыку «Дзяржзнак» вучаніцай. У 1940 годзе, паглядзеўшы кінафільм «Сандружынніцы», усе дзяўчаты-камсамолкі цэха вырашылі ісці вучыцца на сандружынніц, і іх у пачатку 1941 года залічылі на курсы. Але скончыць курсы дзяўчаты не паспелі — пачалася вайна.

Уся сандружына аднесла заявы ў ваенкамат з просьбай прызваць у армію. Праз некалькі дзён Цімкаеву з дзвюма сяброўкамі накіравалі санінструктарамі ў ствараемую 17-ю пяхотную апалчэнскую дывізію.

Цяжка было дзяўчатам. Але Фаіне здавалася, што яна, маладая і здаровая, яшчэ нічога не зрабіла для перамогі над ворагам і наогул адседжваецца ў тыле, у той час калі яе месца на перадавой. Яна пісала адну за адной заявы-рапарты камандаванню аб адпраўцы на фронт, даказвала, што яна патрэбна там, на перадавой. Яе запрашалі да начальніка шпіталя ці яго зампаліта, растлумачвалі, што тут, у прыфрантавым шпіталі, той жа фронт.

Аднойчы, у час нямецкага контрнаступлення, нашы войскі вымушаны былі адступаць. Давялося тэрмінова эвакуіравацць і шпіталь. Фаіна дапамагла ўсіх размясціць па машынах, пагрузіць маёмасць. Адправіўшы апошнюю машыну, сама... засталася. А тут і пяхота наша з'явілася, заняла абарону.

Пачаўся бой, Фаіна, перабягаючы ад аднаго байца да другога, аказвала дапамогу параненым. Байцы і камандзіры радаваліся, што ёсць каму перавязваць іх раны. Яна, худзенькая, маленькага росту, вынесла з поля бою больш за дваццаць раненых!

Пасля бою камандзір батальёна падышоў да санінструктара і падзякаваў за дапамогу, а потым спытаў:

— Адкуль з'явілася ў нас, таварыш санінструктар?

І Фаіна ўсё расказала капітану.

— Добра, заставайся ў батальёне, а я пагавару з камандзірам палка.

Але на гэты раз Фаіне Цімкаевай не пашанцавала: па распараджэнню начальніка асобага аддзела дывізіі яе вярнулі ў шпіталь. Моцна перажывала дзяўчына няўдачу і ўсё ж дабілася свайго: 2 жніўня 1944 года яе накіравалі санінструктарам у 873-ці армейскі Смаленскі знішчальна-процітанкавы артылерыйскі полк.

Фаіна Цімкаева трапіла ў 1-ю батарэю. Неўзабаве камуністы батарэі выбралі яе сваім парторгам. Фаіна Абасаўна памятае свой першы бой у артпалку. Гэта было ўжо на літоўскай зямлі, каля населенага пункта Валкавішкіс.

Гітлераўцы, сабраўшы магутны танкавы кулак, 9 жніўня 1944 года пайшлі ў контрнаступленне.

Некалькі гадзін артылерысты перакрывалі шлях фашысцкім танкам да акопаў нашай пяхоты. Фаіна з санітарнай сумкай праз плячо была тут жа, на 1-й батарэі.

У тым баі вызначыўся і камандзір гарматы 2-й батарэі, ён жа парторг батарэі, старшы сяржант Васіль Цімафеевіч Завадскі. Да ордэна Чырвонага Сцяга прыбавіўся ордэн Айчыннай вайны І ступені.

Аднойчы, на адной з нарад у штабе палка, на якую намеснік камандзіра палка па палітчасці маёр М. Сіянка выклікаў усіх парторгаў батарэй (а іх у палку было шэсць), Васіль Завадскі ўбачыў незнаёмую дзяўчыну, хоць ваяваў у палку з 1941 года.

З нарады ішлі разам. Парторгі гаварылі паміж сабой пра ўсё: і пра свае партыйныя справы, і пра агульначалавечыя праблемы. Фаіна цёпла думала пра яго, гэтага смелага артылерыста, які, як і яна, ішоў па вайне ад самай Масквы, не раз глядзеў смерці ў вочы, быў паранены. Яна пачула пра самае цяжкае з яго франтавога жыцця — бой каля вёскі Роткаўшчына ў Смалявіцкім раёне каля Мінска, калі іх полк стрымліваў націск шматтысячнай групоўкі гітлераўцаў, якія спрабавалі вырвацца з «мінскага катла».

Яны спадабаліся адзін аднаму. А неўзабаве дамовіліся: калі застануцца жывыя і лёс іх не разлучыць, дык у першы ж мірны дзень стануць мужам і жонкай.

У 873-м армейскім Смаленска-Брандэнбургскім Чырванасцяжным ордэна Суворава III ступені знішчальна-процітанкавым артылерыйскім палку Дзень Перамогі — 9 мая 1945 года — адзначылі асабліва. Гэта было першае ў мірны час вяселле двух парторгаў батарэй Фаіны Цімкаевай і Васіля Завадскага. Вяселле рыхтавалі ўсім палком. На вялікім лузе непадалёк ад Берліна наладзілі ўрачыстасць. Упершыню за чатыры гады вайны 22-гадовая Фаіна надзела звычайныя чаравікі, якія ёй падарылі воіны палка, і сукенку. Усе жадалі маладым шчасця і доўгага мірнага сямейнага жыцця.

Фаіна Абасаўна і Васіль Цімафеевіч выканалі наказ сваіх аднапалчан, дадзены ім у дзень вяселля, — яны выхавалі сына і дзвюх дачок, далі ім вышэйшую адукацыю.

Шчасця вам, дарагія Фаіна Абасаўна і Васіль Цімафеевіч!

М. АКАЛОВІЧ,
член прэс-групы пры Беларускім рэспубліканскім савеце ветэранаў вайны, працы і Узброеных Сіл СССР.

Навечна ў памяці народнай

Мемарыяльная дошка з іменем Героя Савецкага Саюза Паўла Рака адкрыта ў пярэдадзень Дня Перамогі ў Барысаве.

Камандзір узвода сярэдніх танкаў лейтэнант Павел Рак на сваім Т-34 з экіпажам, у які ўваходзілі А. Данілаў і А. Пятраеў, 30 чэрвеня 1944 года першым прарваўся ў заняты немцамі Барысаў па мосце, які тут жа быў узарваны. Застаўшыся адзін на адзін з варожым гарнізонам, савецкія танкісты 17 гадзін вялі няроўны бой з фашыстамі. Яны разграмілі камендатуру, падбілі два танкі, вызвалілі з канцлагера больш як 200 ваеннапалонных. І толькі калі ў баках закончылася гаручае, геройскі танк загарэўся.

Барысаўчане свята ўшаноўваюць памяць аб сваіх вызваліцелях. Імёны Паўла Рака і яго баявых саратнікаў навечна занесены ў спісы ардэнаноснай танкавай часці. А на ўездзе ў Барысаў на высокім пастаменце застыў іх геройскі Т-34.

Л. ТРАЦЭЎСКІ,
кар. БЕЛТА.

І ўсё ж вяршэнства закона

У сакавіку 1990 г. Вярхоўны Савет СССР стварыў Камітэт па пытаннях правапарадку і барацьбы са злачыннасцю, а ў пачатку гэтага года быў створаны Камітэт па каардынацыі дзейнасці праваахоўных органаў пры Прэзідэнце СССР. Чым выклікана неабходнасць з'яўлення новай структуры? На гэта і іншыя пытанні адказвае народны дэпутат СССР Юрый Голік, які часова з'яўляецца старшынёй абодвух камітэтаў.

— Прапановы стварыць такі камітэт неаднаразова выказвалі мае калегі, пачынаючы з другога З'езда народных дэпутатаў СССР. І вось ён створаны. Пакуль што ў яго саставе толькі старшыня, якому даручана ў кароткі час сфармуляваць мэты і задачы камітэта. Думаецца, на першым этапе гэта будзе каардынацыя намаганняў МУС, пракуратуры, Мінюста і КДБ у барацьбе са злачыннасцю. Адно з патрабаванняў да нашага камітэта — мабільнасць пры нешматлікім саставе. Мяркую, што ў нас будуць працаваць дваццаць — дваццаць пяць чалавек.

— Але з мінулага года вы ўзначальваеце Камітэт Вярхоўнага Савета СССР па пытаннях правапарадку і барацьбы са злачыннасцю. Ці будзеце сумяшчаць кіраўніцтва абодвума камітэтамі?

— Крыху пазней выбар зраблю на карысць новага камітэта. Лічу, што Камітэт па пытаннях правапарадку і барацьбы са злачыннасцю цяпер запрацаваў на поўную сілу. Новая ж арганізацыя толькі зараджаецца, таму патрабуецца і ад мяне асабіста канцэнтрацыя ўвагі на пытаннях яго станаўлення. Складанасць у тым, што ў нас цалкам адсутнічае вопыт работы такой структуры па каардынацыі дзейнасці праваахоўных органаў. Аналагаў падобнай арганізацыі няма і ў практыцы іншых дзяржаў.

Аднак неабходнасць стварэння камітэта прадыктавана самім жыццём. Бо менавіта ў 1987—1989 гадах у нас у краіне, па сутнасці, адбыўся якасны скачок у развіцці злачыннасці. У першую чаргу рост яе арганізаванасці і прафесіяналізму. Гэта вельмі небяспечныя тэндэнцыі, на якія нельга заплюшчваць вочы. На жаль, з пачатку 60-х гадоў у падручніках па крымінальнаму праву і крыміналогіі пісалі: «Арганізаваная і прафесіянальная злачыннасць у СССР выкаранена». На самай справе ў той час яна толькі прыціхла, спрабуючы прыстасавацца да зменлівых абставін.

Вы прасілі расказаць

Тым, хто змагаецца з мафіяй, сёння яўна не хапае вопыту. Лічыў і лічу: цалкам пакончыць са злачыннасцю пакуль што немагчыма, але паставіць яе ў жорсткія рамкі сацыяльнага кантролю трэба і можна. І зрабіць гэта павінны спецыялісты, прафесіяналы.

— Якія пытанні звязаны з дзейнасцю Камітэта па пытаннях правапарадку і барацьбы са злачыннасцю?

— Гэта значыць якія функцыі камітэта? Перш за ўсё—заканадаўчае забеспячэнне праваахоўнай дзейнасці. Гэта азначае, што ён павінен распрацоўваць законы, якія лягуць у аснову дзейнасці адпаведных праваахоўных органаў. Першы з такіх законаў — аб савецкай міліцыі—нядаўна быў прыняты Вярхоўным Саветам СССР. У першым чытанні прайшоў закон аб органах дзяржаўнай бяспекі. Наперадзе вялікія змяненні ў законах аб Пракуратуры і Вярхоўным судзе СССР.

Другі напрамак нашай дзейнасці—выпрацоўка адзінай праваахоўнай палітыкі. І, зразумела, мы ажыццяўляем кантроль за дзейнасцю праваахоўных органаў.

Нарэшце, ёсць і такі напрамак дзейнасці камітэта, да якога мы паступова падыходзім, але, шчыра кажучы, пакуль яшчэ не можам ажыццявіць, паколькі на гэта не хапае сіл. Гэта крыміналагічная экспертыза ўсіх законапраектаў. Яна ахопіць такія сферы дзейнасці парламента, як бюджэтная, заканадаўчая і кантрольная. Такая экспертыза ў нас, на жаль, ніколі не праводзілася. Што маецца на ўвазе? Напрыклад, прымаецца які-небудзь закон, скажам, пра землекарыстанне ці раздзяржаўленне. Як ён адаб'ецца на росце ці скарачэнні злачыннасці, ці не нясе яго прыняцце і крыміагенны патэнцыял? А калі нясе, дык ці можна процідзейнічаць працэсу росту злачыннасці? Стары пастулат сцвярджае: лягчэй злачынства папярэдзіць. Вось мы і імкнёмся яго матэрыялізаваць у крыміналагічнай экспертызе законаў.

У саставе камітэта тры падкамітэты. Адзін з іх займаецца распрацоўкай заканадаўчых актаў аб дзейнасці міліцыі, пракуратуры, суда, асноў крымінальна-выканаўчага заканадаўства, усёй дзейнасці праваахоўных органаў. Гэты ж камітэт займаецца ў большай меры, чым іншыя, пытаннямі, кантролю дзейнасці праваахоўных органаў.

(ІАН).

Разведчыкі

У гады вайны аб дзейнасці партызанскіх разведчыкаў па зразумелых прычынах не прынята было шмат гаварыць. Пра іх дзеянні ведалі нямногія.

У разведку тады бралі толькі добраахвотнікаў: смелых, фізічна моцных, кемлівых і ініцыятыўных.

Разведчыкі нашага атрада дзейнічалі ў асноўным у Стаўбцоўскім, былым Мірскім і Карэліцкім раёнах. Найбольш адказным і цяжкім лічыўся Стаўбцоўскі напрамак, бо там быў самы буйны фашысцкі гарнізон і вялікая чыгуначная станцыя, праз якую днём і ноччу ішлі варожыя эшалоны.

Наглядалі мы і за нашымі блізкімі «суседзямі»: гарнізонамі ў Міры і Турцы. Камісар Кастусь Балабановіч і начальнік штаба Уладзімір Калеснік з Другога Камсамольскага атрада завербавалі для работы на партызан сакратара мірскай паліцыі. Выконваючы заданне атрада, ён паставіў міну, ад якой узляцела ў паветра гарнізонная сталоўка. Пасля ён прымаў удзел у стварэнні шырокай агентурнай сеткі ў Міры. У ёй працавалі Нона Карповіч, браты Юрый і Яўген Федаркевічы, Іван і Марыя Хіневічы, Фама Кот, Іван Бубноўскі, сям'я Бычко з вёскі Любна і многія іншыя. Разведчыкі выконвалі самыя розныя заданні.

Камандзіра брыгады «Камсамолец» Міхаіла Навіцкага выклікалі ў штаб і паведамілі, што па рацыі з Масквы перадалі, каб партызаны здабылі новы сакрэтны процівагаз, які паступае на ўзбраенне варожых войск. Даручэнне было складанае, бо такія процівагазы выдавалі толькі ў дзеючай арміі.

Выканаць загад даручылі стаўбцоўскім разведчыкам мужу і жонцы Пегам. Вікторыя Пега, надзвычай прыгожая жанчына, наўмысна звярнула на сябе ўвагу фашысцкіх афіцэраў. У аднаго з іх і «здабыла» процівагаз. Фашысты забілі трывогу. Амаль на суткі затрымалі рух на станцыі, правяралі ўсіх, хто выходзіў ці выязджаў са Стоўбцаў. Але дарэмна. Процівагаз так і не знайшлі.

...Дзейнасць разведкі міжрайпартцэнтра нярэдка выходзіла далёка за межы нашай зоны.

Успамінаецца такі эпізод. У Баранавічах былі два гітлераўскія аэрадромы. Але які з іх сапраўдны, а які фіктыўны— наша камандаванне не ведала. Даручылі высветліць гэта разведчыкам Юрыю Федаркевічу і Івану Хіневічу. Яны пабывалі ў горадзе і прывезлі дакладную схему сапраўднага аэрадрома, указалі арыенціры. Схему накіравалі на Вялікую зямлю. Неўзабаве савецкая авіяцыя разбамбіла баранавіцкі аэрадром.

У пачатку ліпеня 1943 года фашысты пачалі рыхтавацца да блакады і знішчэння нашай партызанскай зоны. Каб выявіць стаянкі атрадаў, падарваць іх баяздольнасць, яны засылалі да нас сваіх агентаў.

Аднойчы ў лагер прыйшла жанчына і расказала, што падаслалі яе сюды гітлераўцы з заданнем атручваць камандзіраў. У мінскім гета знаходзіліся яе бацька і брат. Гестапа паабяцала іх выпусціць пасля выканання задання.

— Але, — сказала жанчына, — не магу здрадзіць Радзіме.

Жанчына перадала нам мыш'як і фатаграфіі фашысцкіх шпіёнаў, якіх рыхтавалі для засылкі ў партызанскую зону.

У самым пачатку блакады каля лагера Асобнага казацкага атрада затрымалі высокага, прыгожага брунета. Ён быў элегантна апрануты і меў пры сабе вялікі партфель. Сказаў, што ехаў у камандзіроўку ў Баранавічы, сышоў з поезда і хоча ваяваць у партызанах. Яму паказалі фатаграфію, на якой ён быў сярод сваіх сяброў-дыверсантаў. Адступаць не было куды, і шпіён прызнаўся, што фашысты загадалі яму даваць сігналы карнікам аб месцы знаходжання партызан... У гэты ж час былі абясшкоджаны яшчэ некалькі варожых лазутчыкаў.

Брыгадная разведка падрыхтавала аперацыю па разгрому фашысцкага апорнага пункта ў вёсцы Загора. Дапамаглі ёй у гэтым члены падпольнай антыфашысцкай групы, у якую ўваходзілі браты Мікалай, Міхаіл і Іван Брылі. Яны перадалі дакладны план размяшчэння варожых умацаванняў. Карыстаючыся ім, партызаны паспяхова ажыццявілі аперацыю. Добра былі таксама падрыхтаваны аперацыі па разгрому гарнізонаў у Міры, Ярэмічах, Любна і Дудках.

Як агню, баяліся фашысты разведчыкаў. Але яшчэ больш баяліся іх гітлераўскія прыхвасні—здраднікі і паліцаі. Яны ведалі, што савецкія людзі не даруюць ім здрады. Разведчыкі і сталі караючай рукою народа, ад якой нельга было схавацца нідзе. Памятаю такі выпадак. Кулак з вёскі Ператокі Андрэй Турко старанна дапамагаў акупантам у іх чорных справах. Пры яго актыўным удзеле былі расстраляны дзевяць чалавек з падпольнай камсамольска-маладзёжнай арганізацыі. Баючыся жыць у сваёй вёсцы, ён пераехаў у Стоўбцы, пад ахову акупантаў. Партызанскі суд вынес яму смяротны прыгавор.

Разведчыкі Андрэй Саятэвіч і Мікалай Жыгалаў з Першага Камсамольскага атрада ўстанавілі, што здраднік прыязджае на сваё вясковае поле ў тыя дні, калі фашысцкія салдаты праводзяць тут заняткі на стрэльбішчы.

Ноччу Саятэвіч і Жыгалаў на конях прыехалі ў лясок на ператоцкіх палях. Як толькі развіднела, там з'явіліся сяляне. Прыехаў са Стоўбцаў і Турко.

Саятэвіч апрануўся ў сялянскую вопратку, паклаў у кішэні гранаты, наган. Ні Турко, ні іншыя, хто працаваў на полі, не звярнулі ўвагі, што да іх ідзе нейкі чалавек. Калі да здрадніка засталося некалькі дзесяткаў крокаў, той пазнаў партызана, хлопца са сваёй вёскі, замітусіўся. Саятэвіч загадаў:

— Рукі на галаву і марш наперад!

Здраднік не выканаў загад і пайшоў на партызана. Разведчык паўтарыў свой загад, але той толькі шпарчэй пашыбаваў. Саятэвіч спусціў курок—асечка. Турко заўважыў гэта і кінуўся на партызана. У долю секунды Саятэвіч паспеў адцягнуць затвор і зноў націснуў на спуск. Прагучаў выстрал...

У час акупацыі на службе ў немцаў аказалася нямала сумленных людзей, сапраўдных патрыётаў Радзімы, якія вымушаны былі працаваць у гітлераўскіх установах, служыць у паліцыі пад прымусам. Мы вельмі ўважліва прыглядаліся да іх. Разведчыкам было загадана наладжваць з імі сувязь. Большасць з тых, каго мы бралі пад такі нагляд, пасля адпаведнай работы выконвалі заданні партызан, самаахдана змагаліся ў атрадах.

Даныя партызанскай разведкі аб дыслакацыі нямецкіх войск, іх колькасці, аб умацаваных пунктах на тэрыторыі Беларусі сталі надзвычай каштоўным матэрыялам пры распрацоўцы наступальнай аперацыі «Баграціён».

Я. КРАМКО,
былы намеснік па разведцы камандзіра партызанскай брыгады «Камсамолец».

...І праз паўвека мы хаваем паўшых

Вайна для гэтых васемнаццаці хлопцаў скончылася праз тыдзень пасля яе пачатку. Скончылася назаўсёды тут, ля Астрашыцкага Гарадка, на подступах да Мінска. Яны так і не даведаліся, ці ўдалося адстаяць Яначкіны Горы, — крутыя пагоркі ля скрыжавання шашэйных дарог, на схілах якіх, угрызаючыся ў сухі жвір і пясок, трымалася і памірала іх 100-я стралковая дывізія.

Тады, у 1941-м, па тых васемнаццаці не было калі і не было каму гаварыць жалобных слоў над магіламі. Ды і магіл не было — імі сталі траншэі, у якіх прынялі апошні бой гэтыя хлопцы. І апошняга салюта не было, калі не лічыць шалёнага агню наступаўшых і ўпартага супраціўлення тых, каму не суджана было перамагчы ў баі.

Пра што думалі ў свае апошнія імгненні васемнаццаць маладых салдат і сотні іншых, што палеглі тут, на Яначкіных Гарах, яшчэ не звыкшыся з думкай аб смерці, яшчэ жывучы ўспамінамі пра хату, пра сям'ю, з якімі развіталіся некалькі дзён назад? Наўрад ці быў у іх час разважаць над норавамі лёсу і думаць пра вечнае. Не да таго, калі над галавой раз-пораз з'яўляюцца бамбардзіроўшчыкі, «прасуючы» нашы пазіцыі, а з-за пагорка вось-вось выпаўзуць танкі. А ў руках іх, чырвонаармейцаў «непераможнай і легендарнай арміі», небыліц пра якую яны ўдосталь наслухаліся перад вайной — «трохлінейка» ўзору 1913 года ды бутэлька з гаручай сумессю. Адну такую бутэльку пошукаўцы знайшлі побач з астанкамі салдата на Яначкіных Гарах. Напэўна, не паспеў яе кінуць, уціснуты ў зямлю гусеніцамі танка ці скошаны асколкам снарада. У бутэльцы да гэтага часу захавалася вадкасць. Следапыты думалі —вада назбіралася за доўгі час. Аказалася — не. Паспрабавалі запаліць — успыхнула. І дзіўна, і трывожна, нават страшна было глядзець на гэты жывы агонь з 1941 года.

Ці думаў хто з салдат 100-й дывізіі, якія адступалі адсюль, кідаючы забітых, што настане дзень, калі іх баявыя таварышы будуць перапахаваны з усімі вайсковымі ўшанаваннямі. Што загрыміць медзь аркестра, што схіляцца над магіламі гвардзейскія сцягі з жалобнымі чорнымі стужкамі, што прагрыміць над паўшымі салют, а аднапалчане будуць гаварыць ля іх трунаў добрыя памінальныя словы.

Такі дзень настаў праз пяцьдзесят гадоў пасля таго бою. Настаў дзякуючы мінскай пошукавай групе «Белая Русь», у асноўным з былых салдат - «афганцаў», дзякуючы следапытам з Астрашыцка - Гарадоцкай СШ, дзякуючы мясцовым уладам, райваенкамату і многім-многім іншым, хто блізка да сэрца прыняў гэту справу і пазаўчора, у перадсвяточны дзень, прыйшоў да брацкай магілы.

Астанкі васемнаццаці салдат пахаваны там жа, дзе знайшлі апошні прытулак 133 іх баявыя таварышы, — ля скрыжавання дарог, дзе ўзвышаецца помнік-танк, недалёка ад месца бою. Але колькасць імёнаў на надмагільнай пліце не павялічылася: васемнаццаць салдат так і засталіся невядомымі. Цяпер ужо, відаць, назаўсёды.

В. ЖДАНКО.

Мінскі раён.

НА ЗДЫМКАХ: кветкі на магіле герояў; у час перазахавання астанкаў невядомых савецкіх салдат у Астрашыцкім Гарадку.

Фота М. АМЕЛЬЧАНКІ.

Чытач просіць слова

КАМПЛЕКТ «З НАГАМІ»

Добры дзень, дарагая рэдакцыя!

Выпісваю вашу газету, таму і звяртаюся да вас.

Я інвалід Вялікай Айчыннай вайны II групы і, як вядома, карыстаюся льготамі. Але ў нашым раёне, напэўна, для такіх, як я, ільгот не існуе. На што ні запісваўся — нічога не атрымаў. Можа, і не стаў бы вам пісаць, так і стаяў бы ў чэргах да канца сваіх дзён, толькі вось што атрымалася. Яшчэ ў 1989 годзе запісаўся я на пасцельную бялізну ў Пліскім сельпо. У канцы сакавіка прыходжу ў магазін, што ў в. Сакаўка, а прадавец гаворыць, што мне трэба заплаціць 60 рублёў за камплект бялізны. Праўда, дадае, што ў яе толькі накладная, а бялізны няма, дзе яна — не ведае. Раіць звярнуцца да дырэктара сельпо. Зразумела, плаціць я не стаў, пазваніў дырэктару Г. Лодысевай. Спачатку яна сказала, што разбярэцца. А потым паведаміла, што майму камплекту нехта «прыставіў ногі». Цікава, няўжо ёй невядома, хто гэта мог бы зрабіць? Вельмі крыўдна чуць такія адказы і цярпець такія вось адносіны.

Калі дзе-небудзь у горадзе падыходзіш да чаргі, каб штосьці набыць, людзі абураюцца: маўляў, вы, ветэраны і пенсіянеры, і так усё маеце, што вам патрэбна. А я, бачыце, не змог купіць нават камплект бялізны.

Запісваўся я і на звычайную канапу, на халадзільнік. З 1987 года стаю на чарзе на аўтамашыну, але, відаць, так і не дачакаюся. А можа і гэтым рэчам ужо нехта «прыставіў ногі»?

Я вельмі прашу навесці парадак у гандлі нашага раёна, а калі тут несумленныя людзі, то ці маюць яны права на свае пасады?

К. ВАРАКСА.

Смалявіцкі раён.

АДКУЛЬ «ДЗІРКІ» Ў СЯМЕЙНЫМ БЮДЖЭЦЕ?

Яшчэ да рэформы цэн задумаўся я неяк: чаму кожны месяц ледзь канцы з канцамі зводзім? Здаецца, недзе 700 і нават іншы раз больш рублёў на чацвярых атрымліваецца. Далікатэсаў ніколі не бачым, дарагіх рэчаў не купляем. Жывём, адным словам, сціпла.

Узяў аловак і пачаў шукаць прарэхі сямейнага бюджэту. І вось што абрысавалася. З гэтых 700 рублёў — 13 працэнтаў, або больш як 90 рублёў, вылічваюць падаходнага падатку. Амаль на ўсе тавары — 5 працэнтаў «прэзідэнцкага» падатку. А гэта яшчэ недзе 30 рублёў. Гандаль пры продажы многіх і многіх тавараў адхоплівае свой куш у выглядзе гандлёвай скідкі. Купілі мы, напрыклад, «мяккі куток». Кошт яго да ўвядзення дагаворных цэн быў крыху больш як 600 рублёў. Фабрыка ўзняла цану за 950 рублёў. 5 працэнтаў «прэзідэнцкага» падатку, 20 працэнтаў — гандлёвая скідка. Такім чынам на пашпарце з'явілася новая цана — 1.226 рублёў. Адным словам, выйшла ў мяне, што толькі аднаго падатку — прамога або ўскоснага — дзяржава забрала ні многа ні мала 200—230 рублікаў, або 25—30 працэнтаў сямейнага бюджэту. Плюс да гэтага прафсаюзныя. Гэтыя разлікі вёў яшчэ ў «старых» дарэформенных цэнах. А цяпер тыя 25—30 працэнтаў трэба памножыць як мінімум на два. Вось і атрымліваецца, што дзяржава адной рукой дае зарплату, а другой тут жа львіную долю адбірае назад у выглядзе ўсемагчымых падаткаў. А што рабіць тым, у каго зарплата 130—150 рублёў у месяц?

В. СВЕДЗІН.

г. Мінск.

ТЭЛЕВАЛАКІТА

Паважаная рэдакцыя, звяртаюся да вас з просьбай як у апошнюю ўжо інстанцыю і з надзеяй, што вы мне ўсё ж дапаможаце. Сутнасць справы вось у чым. Са студзеня дабіваюся ў адміністрацыі Мінскага раённага тэлевізійнага атэлье рамонту тэлевізара маркі «Гарызонт». І на працягу ўсіх гэтых трох месяцаў чуў у адказ: заяўкі на выязны рамонт не бяром з-за адсутнасці аўтатранспарту. Мне цяжка паверыць, што дырэктар атэлье на працягу трох месяцаў не змог выдзеліць транспарт майстру.

Пасля таго як я звярнуўся ў мінскае аб'яднанне «Гарант», 10 красавіка майстар з атэлье ўсё ж прыехаў. Я падкрэсліваю гэта слова — прыехаў, а не прыйшоў пешшу. Але ён прыехаў без запчастак да тэлевізара. Адвёрткай пакорпаўся ў маім «Гарызонце» і, спаслаўшыся, што ў яго няма запчастак, паехаў. 11 красавіка я зноў звяртаюся ў атэлье і зноў чую: заявак не бяром з-за адсутнасці транспарту.

Даставіць свой тэлевізар у атэлье я не маю магчымасці ды і ведаю, што тэлеатэлье абавязана прыязджаць па заяўках і рабіць рамонт дома. Я маю права патрабаваць ад іх выканання сваіх службовых абавязкаў.

Дарэчы, у нашай вёсцы не я адзін такі пакутнік. Таму прашу маю просьбу разглядаць як калектыўную. І ад імя жыхароў вёскі, якіх спасціг такі ж лёс, прашу вас дапамагчы вырашыць гэту праблему. Спадзяёмся, што яна ўсё ж вырашальная ў межах нашага раёна.

М. ГАЛАВАЦКІ,
жыхар в. Багатырова Мінскага раёна.

«Партийный вестник»

Выйшаў у свет першы нумар навукова-інфармацыйнага бюлетэня ЦК КПБ «Партийный вестник».

У звароце рэдакцыйнага савета «Да нашых чытачоў» падкрэсліваецца, што ён разлічаны перш за ўсё на партыйных работнікаў і актывістаў, камуністаў, усіх, хто цікавіцца тэорыяй, палітыкай і гісторыяй Камуністычнай партыі, яе дзейнасцю ў розных сферах.

У першым нумары публікуецца артыкул-наказ члена Палітбюро ЦК КПСС, першага сакратара ЦК КПБ А. Малафеева «Быць памочнікам і дарадчыкам». Змешчаны пастанова сумеснага Пленума ЦК і КК КПБ аб Камісіі па падрыхтоўцы Праграмы Камуністычнай партыі Беларусі і яе персанальны састаў.

У раздзеле «У Цэнтральным Камітэце Кампартыі Беларусі» чытач знойдзе састаў Бюро і Сакратарыята ЦК КПБ, азнаёміцца з кароткімі біяграфіямі членаў Бюро і сакратароў ЦК, структурай апарату ЦК КПБ.

Бюлетэнь інфармуе аб рабоце аддзелаў ЦК КПБ, выніках правядзення ў Кампартыі Беларусі занальных нарад сакратароў пярвічных партыйных арганізацый.

Рубрыка «Грамадства. Палітыка. Партыя» прадстаўлена інфармацыяй «XXXI з'езд Кампартыі Беларусі: у люстэрку сацыялогіі», а таксама гутаркай кансультанта арганізацыйнага аддзела ЦК КПБ С. Маскалёвай і сакратара парткома мінскага навукова-вытворчага аб'яднання «Інтэграл» імя XXV з'езда КПСС, члена ЦК КПБ М. Пятрушына на злабадзённую тэму «Хто пакідае партыю».

Пошта ЦК КПБ прадстаўлена аналітычным матэрыялам работнікаў агульнага аддзела ЦК КПБ Л. Пшонь і С. Брышцелева аб характары і выніках разгляду пісьмаў, якія паступілі ў ЦК КПБ у 1990 годзе. Змешчаны зацверджаны Сакратарыятам ЦК КПБ графік прыёму грамадзян у прыёмнай ЦК Кампартыі Беларусі.

У рубрыцы «З архіваў Кампартыі Беларусі» ўпершыню ў рэспубліцы публікуюцца дзённікавыя запісы вядомага савецкага дзяржаўнага і партыйнага дзеяча А. Мяснікова і перадрукоўваюцца ўспаміны аднаго са старэйшых удзельнікаў рэвалюцыйнага руху ў Расіі А. Мартынава, звязаныя з жыццём і дзейнасцю У. Леніна. Тут жа змешчаны навуковы каментарый Н. Сташкевіча аб гісторыі і праграмных устаноўках Беларускай сацыялістычнай грамады.

У бюлетэні апублікавана партыйная хроніка аб кадравых змяненнях, прадстаўлены навінкі грамадска-палітычнай літаратуры.

Да канца 1991 года выйдуць яшчэ 4 нумары бюлетэня. На іх атрыманне неабходна падаць заяўкі да 1 чэрвеня. Афармленне заказаў ажыццяўляецца пярвічнымі партарганізацыямі праз гаркомы, райкомы КПБ.

АПОШНЯЯ ІНФАРМАЦЫЯ АД 18 ДА 18 СУТАК

ДЫРЭКТАРЫ ВЫХОДЗЯЦЬ НА СТАРТ

БАБРУЙСК. (В. Зіноўскі). У горадзе стала традыцыйным праводзіць спартыўныя спаборніцтвы паміж кіруючымі работнікамі прамысловых прадпрыемстваў, устаноў. Іх праводзіць раённае фізкультурна - спартыўнае таварыства прафсаюзаў на мясцовым стадыёне.

У апошніх спаборніцтвах удзельнічалі дырэктары і галоўныя спецыялісты 35 прадпрыемстваў Бабруйска. На працягу двух дзён яны змагаліся за першынство ў пяці відах спорту — стральбе, гірах, настольным тэнісе, більярдзе і валейболе. У індывідуальным заліку лепшыя вынікі паказалі дырэктары арэнднага прадпрыемства «Белгуматэхніка» В. Мароз і камбіната нятканых матэрыялаў І. Ларыкаў, у камандным першынстве каманда кіраўнікоў жыллёва - камунальнай гаспадаркі.

АД КАРДЭНА? АД «КАМУНАРА»!

ЛІДА. (А. Дук). Цеснае супрацоўніцтва мясцовага калгаса «Камунар» і швейнай фабрыкі з горада Савецк Калінінградскай вобласці прыносіць свой плён.

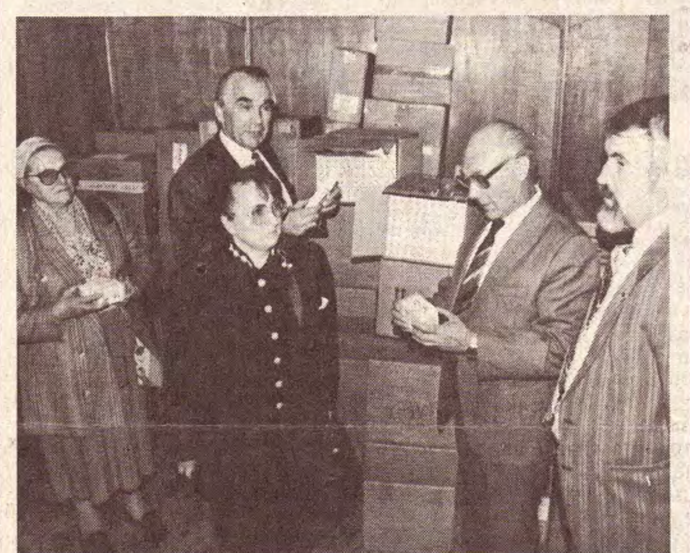
Калінінградцы паставілі ў калгас абсталяванне, тканіну, фурнітуру — і вось у гаспадарцы з'явілася новая вытворчасць — пашыў модных мадэляў жаночых плашчоў. Зараз у цэху працуюць каля трыццаці швачак, з цягам часу іх будзе значна больш. З выхадам падобнага цэха на поўную магутнасць за змену будзе выпускацца 200 плашчоў, значная частка якіх застанецца ў распараджэнні калгаса. Чакаецца ад новай вытворчай галіны і немалы прыбытак — 500 тысяч рублёў у год.

ЧАС ВЯРТАЦЬ ДАЎГІ

ПІНСК. (С. Шапіра). У першыя пасляваенныя гады ў Пінску быў разбураны праваслаўны сабор. Усе культавыя будынкі, якія яму належалі, да гэтага часу выкарыстоўваюцца іншымі ўстановамі.

І вось нядаўна пінскае епархіяльнае ўпраўленне ад імя веруючых звярнулася ў выканком гарадскога Савета з просьбай вярнуць царкве тое, што ёй належала. Гэта просьба разглядалася на апошнім пасяджэнні выканкома. Вырашана ўжо ў гэтым годзе перадаць веруючым двухпавярховы будынак, у якім зараз знаходзіцца тэрытарыяльнае медыцынскае ўпраўленне. Яшчэ два будынкі будуць вернуты крыху пазней.

МІЛАСЭРНАСЦЬ—ДЗЕЯННЕМ

Больш як 20 тон вітамінаў і медпрэпаратаў на суму адзін мільён заходнегерманскіх марак прыбыло ў адрас беларускага таварыства «Радзіма». Гэту гуманітарную дапамогу ўжо ў шосты раз аказвае Саюз свабодных пяцідзесятніцкіх цэркваў Германіі. Гаючы дар прызначаны для тых медыцынскіх устаноў рэспублікі, дзе лечацца дзеці і дарослыя, пацярпеўшыя ад чарнобыльскай аварыі.

На здымку: першы намеснік старшыні прэзідыума таварыства «Радзіма» Мікалай **Васілёнак** (другі справа) прымае дар ад прадстаўнікоў Саюза свабодных пяцідзесятніцкіх цэркваў Германіі Ірэны і Міхаіла **Мельнікаў** (злева) і Ірэны і Хесе **Хербертаў.**

Фота А. НІКАЛАЕВА. (БЕЛТА).

НЯХАЙ НЕ ЗБЯДНЕЕ РУКА...

АСІПОВІЦКІ РАЁН. Дабрачынныя канцэрты ў апошнія год-два сталі вельмі папулярнымі. Калі дзяржава не мае сродкаў, каб дапамагчы тым, хто мае ў гэтым вострую патрэбу, прыходзіцца спадзявацца на людскую спагаду.

Такое мерапрыемства адбылося нядаўна ў раённым Доме культуры. Канцэрт давалі школьнікі. У праграме — танцы, песні, вершы, латарэі, аўкцыён дзіцячых тавараў і многае іншае. Было выручана звыш 1.400 рублёў — грошы хоць і невялікія на сённяшні дзень, але ўсё ж... Яны пералічаны на рахунак спецшколы-інтэрната, дзіцячага дома ў Асіповічах і Дараганаўскай санаторна-лясной школы-інтэрната.

КАБ БОЛЬШ НЕ АСТУПІЛІСЯ...

ГРОДНА. (А. Дук). На праспекце Касманаўтаў абласнога цэнтра нядаўна адкрыўся кіёск духоўнай літаратуры.

Тут па невысокіх цэнах можна набыць кнігі рэлігійнага зместу, газеты, брашуры, атрымаць цікавую інфармацыю. Кіёск адкрыты намаганнямі абшчыны хрысціян - адвентыстаў 7 дня. Выручаныя грошы ідуць на патрэбы царквы і дабрачынныя мэты. У прыватнасці, немалая сума ўжо адлічана на будаўніцтва рэабілітацыйнага цэнтра для асуджаных у пасёлку Заокскі.

Члены абшчыны часта наведваюць Гродзенскі наркалагічны дыспансер, турму, калонію строгага рэжыму ў Ваўкавыску, дзе спрабуюць данесці адвечныя маральныя і духоўныя каштоўнасці да сэрцаў тых, хто аступіўся.

АГУРКІ З УЛАСНАЙ ЦЯПЛІЦЫ

РЭЧЫЦА. (У. Пернікаў). Калектыў мясцовага завода «Рытм» славіцца не толькі сваёй прадукцыяй, якая пастурае ў многія рэгіёны краіны. Вядома прадпрыемства і сваёй падсобнай гаспадаркай, у прыватнасці, гектарнай цяпліцай. Калектыў агароднікаў узяў яе ў арэнду і сёлета рэалізаваў ужо звыш 100 тон агуркоў. Частка вітаміннай прадукцыі прададзена працаўнікам прадпрыемства па дзяржаўных цэнах, астатняе — гараджанам, па цэнах дагаворных.

— Цяпліцу, — расказвае дырэктар завода Валерый Тарасенкаў, — мы пабудавалі ўласнымі сіламі. Летась сабралі ўраджай, на які нават не разлічвалі,— 320 тон агуркоў і памідораў, або па 32 кілаграмы на квадратны метр.

Сёлета работнікі арэнднага калектыву імкнуцца да такога ж рубяжа. Да стала сям'і кожнага завадчаніна яны абавязаліся даць не менш як па 30 кілаграмаў агуркоў і памідораў.

Выпуск падрыхтавалі У. ГОЙТАН, І. КАРНЕЙ, А. СЛАНЕЎСКІ, С. СУЛКОЎСКІ, А. КОКТЫШ.
Нашы тэлефоны: 32-44-02, 32-60-13, 32-31-98.

ЗВАРОТ

ДА НАРОДНЫХ ДЭПУТАТАЎ РЭСПУБЛІКІ ЎСІХ УЗРОЎНЯЎ, ДА ЎСІХ ГРАМАДЗЯН БЕЛАРУСКАЙ ССР, ДА ПРЫХІЛЬНІКАЎ БЕЛАРУСКАГА СЛОВА

Сёння зноў, як і дзесяць і пяцьдзесят гадоў назад, асноўна культура нашага народа — нацыянальная мова — у небяспецы! Ва ўмовах прававога і нацыянальнага нігілізму, у выніку бяздзейнасці цэнтра і дзяржаўных органаў кіравання, на фоне нагнятання сацыяльна-эканамічных цяжкасцей працоўных рэспублікі становішча беларускай мовы ў Беларусі не палепшылася, а ў публічных сферах грамадскага жыцця нават пагоршылася.

Палажэнні Закона аб мовах у Беларускай ССР, Дэкларацыі аб дзяржаўным суверэнітэце БССР, якія вызначаюць у якасці прыярытэтнага адраджэнне беларускай мовы, нацыянальнай культуры і дзяржаўнасці, не сталі законам і пуцяводнай зоркай у службовай дзейнасці кожнага дзяржаўнага служачага — ад міністра да настаўніка, інжынера, работніка ніжэйшага звяна дзяржаўнага і гаспадарчага кіравання.

Народныя дэпутаты СССР, Старшыня Вярхоўнага Савета БССР і члены Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР у пераважнай большасці не даюць прыкладу павагі да дзяржаўнай мовы, хаця Закон, прыняты парламентам, быў закліканы перш за ўсё для самых заканадаўцаў.

Многія адказныя работнікі Пракуратуры БССР, Савета Міністраў, міністэрстваў і ведамстваў не выконваюць у дачыненні да дзяржаўнай мовы сваіх абавязкаў перад законам.

Далей так працягвацца не можа! Грунтуючыся на палажэннях Закона аб мовах у Беларускай ССР, Дэкларацыі аб дзяржаўным суверэнітэце БССР і зыходзячы з карэнных інтарэсаў беларускага народа, Рэспубліканская Рада Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны выказвае вялікую заклапочанасць адносінамі Вярхоўнага Савета БССР, Урада рэспублікі і выканаўчых органаў улады на месцах да ажыццяўлення Закона аб мовах у Беларускай ССР.

Рэспубліканская Рада ТБМ заклікае ўсіх грамадзян Беларускай ССР паважаць, ахоўваць і развіваць духоўную спадчыну карэннага народа Беларусі, авалодваць беларускай мовай, далучацца да скарбаў беларускай культуры, сплачваючы тым самым свой доўг зямлі, якая была, ёсць і будзе нашым агульным домам, нашай Бацькаўшчынай.

Рэспубліканская Рада ТБМ звяртаецца да народных дэпутатаў рэспублікі ўсіх узроўняў з просьбай актыўна садзейнічаць ажыццяўленню Закона аб мовах у Беларускай ССР, помнячы, што беларусы, з'яўляючыся карэннай нацыяй нашай рэспублікі, тут і толькі тут могуць поўна і плённа рэалізаваць свой духоўны і культурны патэнцыял і таму маюць неад'емныя правы на прыярытэтнае развіццё ў сваім уласным доме нацыянальнай школы і сістэмы інфармацыі.

Адначасова Рэспубліканская Рада ТБМ звяртаецца да ўсіх грамадскіх арганізацый, усіх палітычных партый і рухаў, а таксама да вернікаў усіх канфесій, якія дзейнічаюць на тэрыторыі Беларусі, паважліва ставіцца да беларускай мовы як мовы дзяржаўнай і ўсямерна спрыяць яе пашырэнню ў грамадскім жыцці рэспублікі.

Таварыства беларускай мовы прыхільна ставіцца да дзейнасці грамадзян Беларускай ССР усіх нацыянальнасцей, накіраванай на развіццё ўласнай культуры, нацыянальнай самасвядомасці і мовы.

Напярэдадні 2 з'езда Таварыства беларускай мовы, які адбудзецца ў Мінску 14—15 чэрвеня г. г., Рэспубліканская Рада звяртаецца да пісьменнікаў, журналістаў, работнікаў іншых сродкаў масавай інфармацыі шырока разгарнуць дыскусію на старонках перыядычнага друку, на радыё, тэлебачанні, актывізаваць грамадскасць у дзейнасці па ажыццяўленню Закона аб мовах у Беларускай ССР, смела выкрываць факты невыканання, ігнаравання або адхілення ад выканання згаданага закона з боку адказных работнікаў усіх сфер дзяржаўнага і гаспадарчага кіравання.

У парадак дня з'езда Таварыства беларускай мовы выносяцца пытанні, якія хвалююць шырокую грамадскасць, увесь народ Беларусі:

— роля грамадскасці рэспублікі, ТБМ і іншых грамадска - культурных арганізацый у фарміраванні канцэпцыі развіцця культуры ў Беларусі, стварэння нацыянальнай школы і адраджэння беларускай мовы;

— аналіз дзяржаўнай моўна-культурнай палітыкі ў Беларускай ССР, грамадскі кантроль за ходам ажыццяўлення Закона аб мовах у БССР;

— удакладненне правапісу беларускай літаратурнай мовы.

У сувязі з тым, што ў складзе Таварыства беларускай мовы зарэгістравана 71 рэгіянальная арганізацыя, а толькі сельскіх раёнаў у рэспубліцы налічваецца 117, Рэспубліканская Рада ТБМ звяртаецца да ўсіх прыхільнікаў беларускага слова ва ўсіх кутках Беларусі правесці ўстаноўчыя рэгіянальныя канферэнцыі ТБМ, выбраць сваіх дэлегатаў на з'езд і ў далейшым усямерна садзейнічаць вырашэнню яго статутных задач.

Няхай жыве і квітнее беларуская мова — гаспадыня ў сваім дзяржаўным доме, у Беларусі, і раўнапраўная сястра ў вялікай сям'і моў свету!

Рэспубліканская Рада Таварыства беларускай мовы імя Ф. Скарыны

г. Мінск.

Тарыфы перагледжаны

У сувязі з паступаючымі ад грамадзян пытаннямі наконт павышэння цэн за праезд у чыгуначным транспарце Упраўленне інфармацыі і грамадскіх сувязей Савета Міністраў БССР папрасіла намесніка начальніка Беларускай чыгункі Георгія Яцэнку пракаменціраваць прынятыя рашэнні:

— У сувязі з ростам з 1 студзеня 1991 г. аптовых цэн на чыгуначны рухомы састаў, спажываемыя эксплуатацыйныя матэрыялы і іншыя рэсурсы ў 1,5—3,5 раза і кіруючыся рашэннем Кабінета міністраў СССР ад 21 сакавіка 1991 г., Беларуская чыгунка ўвяла з 1 красавіка бягучага года новыя тарыфы ў прыгарадных пасажырскіх чыгуначных зносінах, узровень якіх быў дыферэнцыраваны па зонах размяшчэння чыгуначных станцый. Напрыклад, праезд у прыгарадных паяздах у 3—7 зонах быў павышаны ў сярэднім у 2,6 раза, а ў 10—15 зонах—у 1,5 раза.

Урадам рэспублікі такі падыход да ўстанаўлення тарыфаў прызнаны няправільным і ў адпаведнасці з яго ўказаннем ад 19 красавіка Беларуская чыгунка распрацавала новыя тарыфы, згодна з якімі кошт праезду ў 1—10 зоны будзе павышаны да дзеючага да 1 красавіка бягучага года ў сярэднім у 1,7 раза, а ў 10—15 зоны —у 1,5 раза. Указанае змяненне тарыфаў не перавышае ўзроўню росту тарыфаў на пасажырскія перавозкі чыгуначным транспартам, аб'яўленага саюзным урадам (у сярэднім у 1,7 раза) і ўзгоднена з аблвыканкомамі, Мінскім гарвыканкомам і Беларускай федэрацыяй прафсаюзаў. Цяпер заканчваецца пераабсталяванне больш як 700 касавых апаратаў і звыш 150 аўтаматаў па продажу білетаў. З 8 мая ўдакладненыя тарыфы на праезд пасажыраў у прыгарадных паяздах уводзяцца ў дзеянне на ўсёй тэрыторыі рэспублікі.

Новымі тарыфамі на праезд пасажыраў прадугледжаны меры, накіраваныя на сацыяльную абарону пэўных катэгорый грамадзян, у тым ліку асоб, якія пастаянна ездзяць у прыгарадных паяздах. Так, кошт месячнага праязнога білета вызначаецца з умовы, што пасажыр аплачвае толькі 4—7 паездак (туды і назад), у той час як такія паездкі ён можа рабіць штодзённа. Пры вызначэнні кошту праязных білетаў на больш доўгія тэрміны прадугледжаны наступныя скідкі:

для сезоннага білета — 5 працэнтаў
паўгадавога —10 працэнтаў
гадавога —15 працэнтаў

Для праезду пасажыраў у выхадныя дні прадугледжаны таксама продаж білетаў выхаднога дня.

Вялікая колькасць грамадзян маюць ільготы на праезд у прыгарадных паяздах. Так, правам на бясплатны праезд карыстаюцца інваліды Вялікай Айчыннай вайны ўсіх катэгорый і прыроўненыя да іх асобы, удзельнікі Вялікай Айчыннай вайны і шэраг іншых катэгорый грамадзян.

Студэнтам дзённых вышэйшых і навучэнцам сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў, школьнікам старэйшым за 10 гадоў, у тым ліку вучням школ-інтэрнатаў і іншых прыроўненых да іх навучальных устаноў, групам школьнікаў і суправаджаючым іх дарослым, курсантам ваенных і ваенна-марскіх вучылішчаў, навучэнцам прафесіянальна-тэхнічных і іншых вучылішчаў (усяго 16 катэгорый грамадзян) з абмежаваннямі па часу прадастаўлена права праезду з 50-працэнтнай скідкай.

Канкрэтныя пералікі асоб, якія карыстаюцца льготамі, ёсць у касах станцый, прыпыначных пунктаў, бюро даведак.

Неабходна адзначыць, што павышэнне тарыфаў у прыгарадных зносінах у сярэднім у 1,7 раза не кампенсуе затраты, звязаныя з арганізацыяй гэтых перавозак. Для таго каб прыгарадны чыгуначны транспарт мог нармальна функцыяніраваць, неабходна датацыя ў суме 70 мільёнаў рублёў. Кіраўніцтва Беларускай чыгункі звярнулася ў Савет Міністраў БССР з просьбай аб вырашэнні гэтага пытання.

Змяненне тарыфаў за праезд у пасажырскіх паяздах далёкага накіравання, аб чым цяпер паступаюць шматлікія запыты ад грамадзян, знаходзіцца ў кампетэнцыі саюзных органаў, паколькі гэтыя тарыфы павінны быць адзінымі па краіне.

Радыяцыйная карта Беларусі выдадзена ў Японіі

Юка Фудзіта — прафесар універсітэта Кейо ў горадзе Хірасіма, кіраўнік арганізацыі «Генсуікін» («Японскі кангрэс супраць атамных і вадародных бомбаў»), які нядаўна пабываў у нашай рэспубліцы па запрашэнню Беларускага аддзялення Савецкага фонду міру, перадаў гэтай грамадскай арганізацыі карту радыяцыйнай абстаноўкі ў паражоных у выніку аварыі на Чарнобыльскай АЭС раёнах Беларусі, Украіны і Расіі. Яна была выдадзена ў Японіі тыражом 4 тысячы экземпляраў.

— Па абазначэнню зон радыяцыі карта адпавядае выпушчанай у нашай рэспубліцы, — лічыць начальнік Беларускага цэнтра радыяцыйнага кантролю і назірання за забруджваннямі прыроднага асяроддзя І. Мацвіенка. — А вось афарбоўка на ёй забруджаных тэрыторый іншая. Японскія картографы, на маю думку, удачна прымянілі добра знаёмы нам з дзяцінства прынцып дзеяння святлафора, выкарысталі для абазначэння ўзроўняў радыяцыі колеры ад светла-жоўтага (увага!) да ярка-чырвонага (небяспека!).

Але галоўную каштоўнасць мае сам факт выпуску ў Японіі радыяцыйнай карты ды яшчэ такім вялікім тыражом,— падкрэсліў І. Мацвіенка. — Распаўсюдзіўшы яе ў сваёй краіне, прафесар Фудзіта і яго сябры з арганізацыі «Генсуікін» яшчэ раз прыцягнулі ўвагу шырокай японскай грамадскасці да вострых праблем Чарнобыля.

Японскі вучоны разам з картай перадаў таксама 700 амерыканскіх долараў, прызначаных для дзяцей беларускіх раёнаў, якія пацярпелі ад чарнобыльскай аварыі.

Паводле даных Беларускага аддзялення Савецкага фонду міру, больш шасцідзесяці дзяржаў аказалі дапамогу Беларусі, якая прыняла на сябе асноўны цяжар жорсткага ўдару атама, што выйшаў з-пад кантролю. Японія была адной з першых. За пяць мінулых пасля чарнобыльскай трагедыі гадоў рэспубліку наведалі дзесяткі дэлегацый з Краіны ўзыходзячага сонца.

(БЕЛТА).

Планета. Людзі і падзеі

З ПІСТАЛЕТАМ ЗАМЕСТ СВІСТКА

ВІНДХУК. Намібійская футбольная каманда «Арланда пайрэтс» блізкая да таго, каб у разгар сезона застацца без старшага трэнера. 34-гадовы Эрык Муйнджа паўстаў перад гарадскім судом у Віндхуку па абвінавачванню ў спробе забойства. 2 снежня мінулага года настаўнік каманды, назва якой перакладаецца як «піраты з Арланда», двума выстраламі з пісталета параніў у нагу Іmануэла Хавангу, аднаго са сваіх выхаванцаў. Як піша штотыднёвік «Намібія нахрыхтэн», віна гора-педагога практычна даказана, хоць ён і працягвае сцвярджаць, што схапіўся за зброю толькі дзеля самаабароны. Газета не ўдакладняе абставін, пры якіх адбыўся гэты інцыдэнт.

НАРЦЫСЫ КАНТРАБАНДАЙ

ЛІСАБОН. Цыбуліны дзікіх нарцысаў, якія растуць высока ў гарах Сера да Эштрэла ў Партугаліі, сталі прадметам незаконнага вывазу з краіны. Маштабы гэтай кантрабанды, галоўным чынам у Італію і Галандыю, набылі такія размеры, што ўзнікла пагроза знікнення гэтай рэдкай кветкі. Мясцовыя ўлады ўвялі строгія меры пакарання для аматараў нажывы, уключаючы буйныя штрафы і турэмнае зняволенне тэрмінам да года. Адначасова распрацавана 3-гадовая праграма вывучэння ўмоў, у якіх растуць дзікія нарцысы, і магчымасцей іх штучнага размнажэння з мэтай у будучым вырошчваць і для продажу на экспарт.

На здымку: на аматара-фатографа, які здымае кадры на памяць аб паездцы і шукае самы цікавы ракурс, з акенца з цікаўнасцю глядзіць яўна не міфічная істота. І тым не менш чамусьці здаецца, што ўжо чуеш загадкавае пытанне.

— А хіба я не прыгажуня?..

Падрыхтавана па матэрыялах ТАСС.

У гасцях лепш, чым дома

Футбол

Гонар і сумленне, аказваецца, ёсць не толькі ў асобнага чалавека, а і ў цэлага калектыва. У даным выпадку маецца на ўвазе футбольная каманда. Колькі «шышак» набілі спартыўныя журналісты мінскім дынамаўцам за апошнія матчы, праведзеныя на сваім полі, — матчы бясколерныя, сумныя, нецікавыя!.. Усё гэта і дало падставу зрабіць вывад: у наступных гульнях на выездзе каманда наўрад ці зможа папоўніць свой запас ачкоў.

Не бяромся меркаваць, чыталі дынамаўцы тыя «непрыгожыя радкі пра сябе ці не, аднак факт застаецца фактам: яны знайшлі ў сабе нявыяўленыя рэзервы і фізічныя магчымасці і ў апошнім паядынку з адным з лідэраў чэмпіяната Савецкага Саюза — маскоўскім «Тарпеда» здолелі паказаць сябе проста добра. Больш таго, змаглі ўзяць у гаспадароў цэлыя два ачкі...

Шасці мінут хапіла мінчанам, каб прымусіць тарпедаўцаў прадоўжыць гульню з цэнтра поля. Дакладную камбінацыю, распачатую на сваёй палавіне поля, яны завяршылі каля варот саперніка: Міхаіл Мархель выдаў дакладны пас Валерыю Вялічку і той адкрыў лік. Як паказаў далейшы ход барацьбы, гэты гол стаў рашаючым: дынамаўцы выйгралі 1:0. А ў Вялічкі гэта ўжо пяты гол у сезоне—для дэбютанта вышэйшай лігі паказчык вельмі неблагі.

Вынікі іншых матчаў дзесятага тура першынства СССР наступныя: «Арарат» — «Спартак» (Уладзікаўказ) — 2:0, «Дынама» (Кіеў) — «Дынама» (Масква) — 2:1, «Спартак» (Масква) — «Днепр» — 1:0, «Пахтакор» — «Памір» — 2:2, «Металіст» — «Лакаматыў» — 3:1, «Металург» — ЦСКА — 0:0.

Вось як выглядае зараз турнірная табліца:

	Г	В	Н	П	М	А
ЦСКА	10	7	2	1	20- 9	16
Шахцёр	10	2	8	0	10- 7	12
Спартак М.	7	5	1	1	11- 6	11
Арарат	10	5	1	4	9- 9	11
Металіст	10	4	3	3	11-10	11
Тарпеда	10	3	4	3	10- 8	10
Дынама Мн.	10	3	4	3	11-10	10
Днепр	10	3	4	3	6- 5	10
Дынама К.	9	3	4	2	11-11	10
Памір	10	1	8	1	7- 7	10
Чарнаморац	10	2	5	3	13-11	9
Дынама М.	10	3	2	5	11-13	8
Спартак У.	9	2	4	3	10-13	8
Металург	10	2	3	5	5-11	7
Лакаматыў	10	2	2	6	8-16	6
Пахтакор	9	1	3	5	9-15	5

Такой шчыльнасці паказчыкаў у турнірнай табліцы не было даўно. Што ж, наперадзе нас чакае цікавы і захапляльны футбол.

Наступны матч дынамаўцы Мінска зноў правядуць у Маскве. 13 мая іх сапернікам стане «Лакаматыў».

А. ПАМОРСКІ.

Хто жадае стаць біржавіком

ДЛЯ ГЭТАГА Ў РЭСПУБЛІЦЫ СЁННЯ СТВАРАЮЦЦА ЎСЕ МАГЧЫМАСЦІ

Днямі ў Мінску па ініцыятыве Дзяржснаба БССР створана Беларуская універсальная біржа —шляхам добраахвотнага аб'яднання дзяржаўных арганізацый, прамысловых прадпрыемстваў, аптовых і камерцыйных арганізацый, а таксама іншых юрыдычных асоб, якія выказалі гатоўнасць сваімі матэрыяльнымі, працоўнымі і фінансавымі вынікамі прымаць у ёй удзел. Статутны фонд роўны 20 мільёнам рублёў.

Біржа дзейнічае на аснове аб'яднання паявых узносаў яе заснавальнікаў і членаў. Заснавальнікамі з'яўляюцца 12 міністэрстваў і ведамстваў, сярод іх — Дзяржкамітэт Беларускай ССР па матэрыяльна-тэхнічнаму забеспячэнню, Дзяржкамітэт па прамысловасці і міжгаліновых сувязях, Міністэрства сельскай гаспадаркі і прадуктаў харчавання БССР, выканком Мінскага гарадскога Савета народных дэпутатаў, упраўленне Беларускай чыгункі, мінскі камерцыйны банк «Беларусь» і інш.

— Асноўнай мэтай стварэння Беларускай універсальнай біржы, — гаворыць яе віцэ-прэзідэнт Уладзімір Мікалаевіч Ціхановіч, — з'яўляецца прыцягненне ў рэспубліку неабходных таварных рэсурсаў, насычэнне рынку прадукцыяй вытворча-тэхнічнага прызначэння і таварамі народнага спажывання, стварэнне неабходных умоў для ажыццяўлення айчыннымі і замежнымі прадпрыемствамі, арганізацыямі ўзаемавыгаднага абмену, куплі-продажу і інфармаванне пастаўшчыкоў і спажыўцоў аб рынкавай кан'юнктуры, а таксама ажыццяўленне аперацый з каштоўнымі паперамі і валютай.

Асаблівасцю біржавага гандлю з'яўляецца магчымасць канцэнтраваць попыт, прапанову і заключэнне здзелак куплі-продажу. Аперацыі куплі-продажу будуць ажыццяўляць так званыя брокеры — прадстаўнікі біржы. Неабходна адзначыць, што статутны фонд створаны за кошт роўных доляў кожнага заснавальніка, таму заявы прадстаўнікоў некаторых арганізацый, што гэта, маўляў, не што іншае, як філіял Дзяржснаба БССР, не маюць падстаў. Паявы ўзнос можа быць унесены ў выглядзе будынкаў, збудаванняў, абсталявання і іншых матэрыяльных каштоўнасцей або грашовых сродкаў у рублях і валюце. Справа гэта добраахвотная, пажадаўшаму выйсці з саставу біржы паявы ўзнос вяртаецца ў поўным аб'ёме. Уступны ж паявы ўзнос складае 100 тысяч рублёў.

Ідзём да рынку

Членамі біржы ўжо зарэгістраваны больш як дваццаць пяць аб'яднанняў, прадпрыемстваў і арганізацый рэспублікі. У іх ліку НВА «Інтэграл», мінскія станкабудаўнічае аб'яднанне імя Кастрычніцкай рэвалюцыі і авіярамонтны завод, Аршанскі інструментальны, Салігорскі завод тэхналагічнага абсталявання, «Мазырсельмаш», аптова-пасрэдніцкая фірма Дзяржснаба БССР «Мінскоптгандаль» і інш.

Членамі біржы могуць быць дзяржаўныя, кааператыўныя, сумесныя, замежныя і іншыя прадпрыемствы і арганізацыі, а таксама — у асобных выпадках — мясцовыя органы кіравання, савецкія і замежныя грамадзяне, якія ажыццяўляюць на пастаяннай аснове набыццё, продаж і абмен прадукцыі і тавараў.

Кандыдат у члены біржы абавязаны ўнесці не пазней двухмесячнага тэрміну з дня прыняцця заснавальнікамі рашэння аб яго прыёме не менш як 30 працэнтаў прадугледжанага для яго паю. Статус члена біржы набываецца толькі пасля ўнясення ўказанай долі паю.

Цяпер поўным ходам ідзе падрыхтоўка да першых торгаў. Адбіраюцца наменклатура вытворча-тэхнічнай прадукцыі, неліквіды, іншыя матэрыяльныя рэсурсы і тавары на торгі і аўкцыёны. Вядуцца закупка і мантаж інфармацыйнага табло «Бягучы радок», падрыхтоўка памяшканняў, падбіраюцца кваліфікаваныя спецыялісты, вырашаюцца пытанні адкрыцця школы біржавых работнікаў — брокераў.

Першыя торгі прадугледжана правесці 23 мая гэтага года ў Мінску, у Выставачнай зале корпуса пракату прыбораў Беларускага рэспубліканскага камерцыйнага цэнтра па адрасу: г. Мінск, вул. Казінца, 2. У далейшым гандлёвыя аперацыі мяркуецца праводзіць рэгулярна ў прадугледжаныя дні, аб чым напярэдадні будзе паведамляцца ў масавым друку і па радыё.

Цяпер з-за адсутнасці сістэмы інфармацыі як у рэспубліцы, так і ва ўсёй краіне мала хто ведае, дзе, хто і па якой цане прадае і купляе таварныя рэсурсы. Таму ўзнікаюць скачкі цэн пры продажы, іншыя эканамічныя цяжкасці і нязручнасці. Толькі біржа можа даць унікальную магчымасць сканцэнтраваць у адным месцы буйны гандаль, вялікія аб'ёмы попыту і прапановы. У гэтых умовах цана паводзіць сябе зусім па-іншаму і можа быць у два і больш разоў ніжэйшая, чым пры разрозненых, адзінкавых здзелках.

Дзейнасць Беларускай універсальнай біржы будзе садзейнічаць насычэнню нашага рынку спажывецкімі таварамі, актывізацыі вытворчасці і абмежаванню ў разумных межах вывазу прадукцыі ў іншыя рэгіёны. На біржы спачатку прадугледжваецца заключаць бартэрныя здзелкі, праводзіць аўкцыёны, кірмашы.

Тыя прадпрыемствы і арганізацыі, якія жадаюць прапанаваць сваю прадукцыю і тавары для торгаў і аўкцыёнаў, могуць атрымаць даведкі па тэлефонах: 78-79-83, 78-11-21. Адрас біржы: 220099, Мінск, вул. Казінца, 2.

І. ПАЖОГА,
загадчык аддзела сацыялагічных даследаванняў цэнтра «Беларгснабпраект».

Чуткі беспадстаўныя

У горадзе Мінску, ды і ў рэспубліцы ходзяць чуткі аб тым, што вось-вось будуць павышаны цэны на гарэлку. Ці так гэта?

Карэспандэнт БЕЛТА папрасіў адказаць на гэта пытанне начальніка Упраўлення інфармацыі і грамадскіх сувязей Савета Міністраў БССР Васіля ДРАГАЎЦА:

— Чуткі аб тым, што падаражае гарэлка — беспадстаўныя. Наадварот, Старшынёй Савета Міністраў рэспублікі В. Ф. Кебічам дадзены ўказанні адпаведным ведамствам вывучыць магчымасці зніжэння кошту асобных відаў лікёра-гарэлачных вырабаў.

Урадам рэспублікі адобрана комплексная праграма развіцця лікёра-гарэлачнай і спіртавой прамысловасці Беларускай ССР на 1991—1995 гады. Праграмай прадугледжана будаўніцтва і рэканструкцыя прадпрыемстваў, закупка комплексных ліній для расфасоўкі і афармлення гарэлачных вырабаў, арганізацыя вытворчасці дапаможных матэрыялаў для выпуску прадукцыі на ўнутраны рынак і экспарт.

Задача, якую ставіць кіраўніцтва Савета Міністраў БССР, — ужо ў гэтым годзе забяспечыць продаж гарэлкі без талонаў.

Пяцьдзесят гадоў мінула з тых горкіх і грозных чэрвеньскіх дзён 1941-га, калі маленькі гарнізон легендарнай Брэсцкай крэпасці прыняў на сябе раптоўны масіраваны ўдар фашысцкіх полчышчаў. Больш месяца мужна трымала абарону цытадэлі над Бугам жменька воінаў - пагранічнікаў, навечна ўпісаўшы сваім подзвігам незабыўныя старонкі ў суровы летапіс Вялікай Айчыннай.

Ці не таму і ў будні, і ў дні асаблівых урачыстасцей мнагалюдна ў крэпасці-героі Брэсце. Ля параненых снарадамі Холмскіх варот, ля абпаленых цагляных сцен салдацкіх казармаў заміраюць у мінуце маўчання пасівелыя ветэраны.

НА ЗДЫМКУ: адна з удзельніц абароны крэпасці, пенсіянерка брастаўчанка Настасся Антонаўна АРШЫНАВА.

Фота Э. КАБЯКА. (БЕЛТА).

У космас... па гаравай дарожцы

Навукова-тэхнічныя дасягненні чалавецтва — гэта асноўны фактар прагрэсу касманаўтыкі. Ад яго залежыць многае, але не ўсё. Больш таго, узяты асобна, ён іншы раз блакіруецца ўзнікаючымі праблемамі. На першы погляд, яны непараўнальныя з тымі, якія вырашае інжынерная думка. Напрыклад, праблема фізічнай адаптацыі чалавека ў космасе. У гісторыі савецкай і замежнай касманаўтыкі былі перыяды, калі рэалізацыя праграм у беспаветранай прасторы тармазілася нявырашанасцю менавіта гэтай праблемы. Тады на першы план выдучаліся медыкі, фізіёлагі, спецыялісты па спартыўнай падрыхтоўцы.

У 1970 годзе 18-сутачны палёт у космас зрабілі В. Севасцьянаў і А. Нікалаеў. У той час гэта быў самы працяглы палёт. Планаваліся і больш доўгія экспедыцыі. Тэхнічныя магчымасці дазвалялі на працягу двух гадоў давесці працягласць палётаў да ста сутак. Але палёты былі спынены.

Справа ў тым, што парушэнні ў арганізмах В. Севасцьянава і А. Нікалаева былі настолькі вялікія, што ўрачы і спецыялісты [illegible]. Касманаўты, вярнуўшыся на Зямлю, не маглі самастойна рухацца, страцілі раўнавагу. Некалькі тыдняў запатрабавалася для таго, каб прывесці іх у нармальны зямны стан. Тады многім здавалася, што больш 18 сутак лятаць нельга: занадта вялікая небяспека для здароўя экіпажа.

Менавіта тады тыя, хто кіраваў савецкай касманаўтыкай, зразумелі, што працяглыя палёты немагчымыя без сістэмы фізічнай прафілактыкі. «Савецкія спецыялісты былі першымі, хто стварыў такую сістэму — гаворыць загадчыца аддзела нейрафізіялогіі і распрацоўкі сродкаў фізічнай прафілактыкі касмічных палётаў Інстытута медыка - біялагічных праблем Міністэрства аховы здароўя СССР, прафесар Інеса Казлоўская.—Праўда, сярод калег не было адзінства думак адносна таго, якой павінна быць гэта сістэма. Больш таго, было меркаванне прама процілеглае. Так, шэраг вучоных лічылі, што ў космас трэба накіроўваць людзей без спецыяльнай спартыўнай падрыхтоўкі: маўляў, для бязважкасці дастаткова тых мышцаў, што ёсць. [illegible] умоў».

Былі праведзены сотні эксперыментаў з удзелам як спартсменаў, так і нетрэніраваных людзей. Пры гэтым старанна мадэліраваліся ўсе этапы работы касманаўтаў, уключаючы знаходжанне ў бязважкасці і вяртанне на Зямлю. Для таго каб пераадолець разбуральны дэфіцыт сілавой актыўнасці [illegible] масе, удзельнікам [illegible] была прапанавана [illegible] практыкаванняў на беговай дарожцы, велатрэнажоры [illegible] сілавых нагрузак. Быў адпрацаваны [illegible] комплекс фізічнай [illegible] палётаў, які аказаўся пад сілу толькі добра трэніраваным людзям. Яго ўдасканаленне падвяло даследчыкаў да вываду аб тым, што [illegible] прафілактыкай можна [illegible] знаходжання чалавека ў космасе [illegible].

— Працяглыя палёты былі адноўлены толькі ў 1977 годзе, — гаворыць І. Казлоўская.—З таго часу сур'ёзныя заняткі спортам, асабліва бегам, веласіпедам, сталі неад'емнай часткай жыцця касманаўтаў як на Зямлі і ў бязважкасці. [illegible]

[illegible]

Вядома, не абыходзілася без зрываў, калі, па выказванню спецыялістаў, [illegible] абмен, солі канцэнтруюцца ў крыві.

У апошнія гады было два выпадкі, калі з-за хвароб касманаўтаў палёты спыняліся задоўга да іх планавага заканчэння. У 1985 годзе з арбіты быў вернуты В. Васюцін, а ў 1987 годзе — А. Лавейкін. [illegible]

Важнае месца ў спартыўнай падрыхтоўцы касманаўтаў займае бег. [illegible]

[illegible]

А. ТРУБІН. (ІАН).

9 мая

Праграма Беларускага тэлебачання

8.30. Раніца рэспублікі.
8.40. «Бягомльская легенда». Дак. фільм.
9.00. «Яны сышлі з нябёсаў». Маст. фільм.
10.20. «Песні вайны». Выконвае Л. Гурчанка.
10.55. Вас выклікае Спартландыя. Спаборнічаюць дзіцячыя сады № 154 і № 147 г. Мінска.
12.10. А. Куляшоў. «Хлопцы апошняй вайны». Тэлеспектакль.
12.40. Музыка маёй рэспублікі. Л. Абеліёвіч. «Партызанскія баладьі».
13.05. Тэлеклуб «Пошук».
13.25. «Бераг». Маст. фільм. 1-я і 2-я серыі.
15.40. Пра жыццё, вайну і Перамогу... Прымаюць удзел старшыня Рэспубліканскага савета ветэранаў вайны і працы народны дэпутат СССР А. Я. Андрэеў і член Ваеннага савета, начальнік Палітупраўлення БВА, народны дэпутат БССР генерал-лейтэнант А. М. Новікаў.
16.05. «І вечная памяць вайны...». Тэленарыс пра былога разведчыка, Героя Савецкага Саюза Ф. І. Кузняцова.
16.35. «Канцэрт — фронту». Па старонках кіназборнікаў ваенных гадоў.
17.40. Наш госць — народны мастак БССР Л. Шчамялёў.
18.50. Светлай памяці загінуўшых у барацьбе супраць фашызму. Мінута маўчання.
19.10. Панарама.
19.55. «Каб жыццё паўтарылася з пачатку...». Музычная праграма.
20.45. Калыханка.
21.00. «Дзякуй, салдат», «Шчасця вам, людзі!». Дак. фільмы.
21.50. Крок.
23.50. Рэха дня.

Першая агульнасаюзная праграма

8.00. Дак. фільм «Быў месяц май».
8.25. «Я помню будні баявыя...».
8.50. «Пра сяброў-таварышаў...». Канцэрт.
9.35. «Маршал Жукаў. Старонкі біяграфіі».
11.00. Пераможцы.
12.00. Сёння — Свята Перамогі.
12.15. «Не магу забыць...». Цыкл «Успамін аб песні».
13.00. «Гісторыя аднаго спектакля». (А. Міронаў і А. Папанаў у Тэатры сатыры).
14.05. «Касец-волат». Мультфільм.
14.15. Усе любяць цырк.
15.00. ТСН.
15.15. «Два байцы». Маст. фільм.
16.30. «Са слаўнага горада Мурама». Дак. фільм.
16.50. «Грай, гармонік!». Па пісьмах тэлегледачоў.
18.25. Мультфільмы «Васілёк», «Салдацкая лямпа».
18.50. Светлай памяці загінуўшых у барацьбе супраць фашызму. Мінута маўчання.
19.10. Фотаконкурс «Зямля — наш агульны дом».
19.15. «Салдаты». Маст. фільм.
21.00. Час.
21.45. Фестываль салдацкай песні.

Другая агульнасаюзная праграма

8.00. Ранішняя гімнастыка.
8.20. Мультфільмы «Салдацкая казка», «Салдацкі абавязак».
8.50. Анталогія кароткага апавядання. Я. Носаў. «Чырвонае віно Перамогі».
9.50. Фільм — дзецям. «Ляці, жураўлік».
11.05. С. Алексіевіч. «У вайны не жаночы твар». Фільм-спектакль.
13.05. Канцэрт ансамбля ваеннай песні і танца «Слава Расіі».
14.05. Дак. фільм «Паэт і вайна».
14.55. Канцэрт памяці Л. Русланавай.
16.20. «Скрыпка піянера». Мультфільм.
16.35. «Валодзькава жыццё». Маст. фільм. 1-я і 2-я серыі.
18.50. Светлай памяці загінуўшых у барацьбе супраць фашызму. Мінута маўчання.
19.10. «Мае таварышы — салдаты».
19.20. «Дарагія мае старыя». Пра ўдзельнікаў абароны Масквы.
19.45. Парламенцкі веснік Расіі.
20.00. Добрай ночы, малышы!
20.15. Гарадошны спорт. Спаборніцтвы ветэранаў, прысвечаныя Святу Перамогі.
21.00. Час (з сурдаперакладам).
21.45. «Вайна». Маст. фільм. 4-я серыя.
23.00. Бокс. Чэмпіянат Еўропы.

10 мая

Праграма Беларускага тэлебачання

8.30. Раніца рэспублікі.
8.45. «Серабрысты званочак». Мультфільм.
9.00. «І пакуль на зямлі не пагасне каханне...». Фільм-канцэрт.
9.30. «Балада пра салдата». Маст. фільм.
10.55. Патрыёт. Тэлеклуб ДТСААФ.
11.30. «Імгненні вайны». Пра ваеннага карэспандэнта «Комсомольской правды» М. П. Ананьіна.
12.00. Я. Глебаў. «Альпійская балада». Спектакль ДАВТа БССР.
13.00. Сумесная забаўляльна-пазнавальная праграма Беларускага і Польскага тэлебачання.
13.50. Тэатр і час. Частка 1-я.
15.00. «Віна лейтэнанта Някрасава». Маст. фільм.
16.30. Тэатр і час. Частка 2-я.
17.55. Запрашаем на вячоркі. Ансамбль в. Урцішкі Іўеўскага раёна Гродзенскай вобласці.
19.00. Панарама.
19.30. «Забытыя мелодыі». Мецэнат-канцэрт з удзелам Дзяржаўнага канцэртнага аркестра БССР.
20.45. Калыханка.
21.00. «Азоўскае мора». Дак. фільм.
21.50. «Падранкі». Маст. фільм.
23.20. Рэха дня.
23.30. Футбол. «Днепр» (Магілёў) «Карабах» (Агдам).

Першая агульнасаюзная праграма

6.30. «Ранішні поезд». Песні і танцы народаў СССР.
7.00. Рытмічная гімнастыка.
7.30. Ранішняя забаўляльная праграма.
8.00. ТСН.
8.15. Наш сад.
8.45. Канцэрт Дзяржаўнага ансамбля народнага танца Малдовы «Жок».
9.20. «Залатая антылопа». Мультфільм.
9.50. Фільм — дзецям. «Даміно».
10.50. «Жывапісу майстар па сваёй частцы». Дак. фільм.
11.00. Ранішняя зорка.
12.00. «Бурда модэн» прапануе...
12.30. А. М. Астроўскі. «Праўда добра, а шчасце лепш». Фільм-спектакль.
14.50. Спявае ансамбль «Зарайне» г. Петразаводска.
15.00. ТСН.
15.15. «Вобраз». Перадача для старшакласнікаў.
16.15. Фільмы рэжысёра Г. Натансона. «Шмуны дзень».
18.00. Міжнародная панарама.
18.45. «Чорная курыца». Мультфільм.
19.05. Фільм-канцэрт з удзелам С. Ратару «Караван кахання».
19.40. Маст. фільм «...Выратаванаму — рай».
21.00. Час.
21.45. Праграма «ВіД».
0.15. ТСН.
0.35. «Ноч джаза».

Другая агульнасаюзная праграма

8.00. Ранішняя гімнастыка.
8.15. «Аб'ектыў». Сустрэча з былымі ваеннымі фотакарэспандэнтамі А. В. Усцінавым і М. І. Савіным.
8.50. «Чароўная сарна». Мультфільм.
9.10. Руская мова.
9.40. «За радком пастановы». Аб лёсе Алёкмінскага запаведніка.
10.15. Відэаканал «Плюс адзінаццаць».
13.45. Амерыканскі футбол. Першынство сусветнай лігі.
14.45. «Культурныя сталіцы Еўропы» (Італія). «Ватыкан».
15.55. «Міласэрнасць» (Па выніках дабрачыннага тэлерадыёмарафона).
17.55. Футбол. Кубак СССР. Паўфінал.
20.00. Добрай ночы, малышы!
20.15. «Успамінаючы з любоўю...». Клаўдзія Шульжэнка.
21.00. Час (з сурдаперакладам).
21.45. «Вайна». Маст. фільм. 5-я серыя.
23.00. «Зачараванне раманса». Кінаканцэрт.

РАДЫЁ

10 мая

Апошнія паведамленні: 5.00, 6.00, 8.00, 11.00, 12.00, 15:00, 16.00, 17.00, 19,00, 20.30, 22.00, 23.00.

7.00 — «Свет сёння». Інфармацыйны выпуск. 7.20 — «Добры настрой». Канцэрт. 7.45 — «Дзесяць мінут сацыёлага». 8.30 — дарослым пра дзяцей. «Псіхалагічнае здароўе дашкольніка». Гутарка кандыдата медыцынскіх навук М. Буянава. 8.45 — «Добры настрой». Канцэрт. 9.15 — «Добрай раніцы!». 10.00 — «Жадаю Вам...» Канцэрт-віншаванне. 11.30 — «У вольную часіну». Музычная праграма з удзелам артыстаў-аматараў. 12.30 — у свеце слоў. 13.00 — радыёстанцыя «Беларуская маладзёжная». Праграма «Савецкай Арміі салдат». 14.00 — «Чалавек сярод людзей». Радыёклуб «Давер». 15.15 — песні Л. Захлеўнага. 15.30 —міжнародны агляд. 16.15 — «Горн». Праграма для школьнікаў. 16.40 — Ю. Малахоўскі. «Паданне пра Нарач». 17.15 — «Гартаючы старонкі аперэт». Канцэрт. 17.30 — «Родная прырода». Радыёчасопіс. 18.00 — «Палітычны барометр». Вядзе перадачу Ю. Сямёнаў. 18.40 — «У рытме танга». Канцэрт. 19.35 — «Беражыце маці...» Літаратурна-музычная кампазіцыя па творах савецкіх пісьменнікаў. 20.45 — вячэрняя казка. 20.55 — «Попхваля». Музычная праграма. 22.15 — «Цыганскія напевы». Музычная праграма з удзелам М. Слічэнкі. 22.30 — «Паўгадзіны на ўсё». Гумарыстычная перадача. 23.15 — «Моладзі пра музычнае мастацтва».

НАДВОР'Е

9 мая

Усход, захад, даўжыня дня: Мінск — 5.18, 20.54, 15.36; Віцебск — 5.03, 20.50, 15.47; Магілёў — 5.07, 20.43, 15.36; Гомель — 5.09, 20.36, 15.28; Гродна — 5.32, 21.10, 15.38; Брэст — 5.41, 21.03, 15.22.

Сёння ўдзень па рэспубліцы кароткачасовыя дажджы. Тэмпература паветра ў Гродна — 12—14, Мінску, Віцебску, Брэсце — 13—15, Магілёве — 14—16, Гомелі — 16—18 градусаў цяпла.

У наступныя двое сутак пераважна без ападкаў. Тэмпература паветра ўначы — 1—6, 11-га па паўночнаму ўсходу замаразкі да 0—2 градусы марозу, удзень — 10—15, 11-га па паўднёваму захаду—да 20 градусаў цяпла.

Л. САНКЕВІЧ,
інжынер-сіноптык.

СОВЕТСКАЯ БЕЛОРУССИЯ — СЁННЯ Ў НУМАРЫ

Большасць матэрыялаў сённяшняга нумара газеты прысвечаны вялікай даце ў жыцці савецкага народа — 9 Мая. Назавём толькі некаторыя матэрыялы, прысвечаныя гэтай тэме: **«Неўміручы подзвіг»** — інтэрв'ю намесніка міністра абароны СССР генерала арміі Ю. П. Максімава. Пад рубрыкай **«Расказы пераможцаў»** увазе чытачоў прапануюцца ўспаміны **«Салют у Берліне»**, **«Апошнія выстралы»**. Карэспандэнт А. Зельдзін прапануе рэпартаж **«Святы дзень»**. У нумары апублікаваны рэзананс на заметку ў рубрыцы «Абзац» **«Дзе ж вы цяпер, остайбартэры?»** Раім усім зацікаўленым прачытаць гэты матэрыял.

«Кур'ер планеты». Паведамленне з-за рубяжа.

«Абзац». Агляд аператыўнай інфармацыі.

Саюзная і рэспубліканская інфармацыя.

«У канцы нумара». Калонка для дапытлівых.

Афіша дня.

„КАМАРАДА" АНТОНІО

У жылым раёне Зялёны Луг на самай ускраіне Мінска я з цяжкасцю адшукаў блочную пяціпавярхоўку, як дзве кроплі вады падобную на сваіх жалезабетонных недалужных братоў. Дзверы адчыніў гаспадар, гэткі жвавы, хударлявы, бадзёры стары, адразу відаць, што з поўдня — смуглы твар, чорныя вочы і злёгку кручкаваты нос.

— Добры дзень, Антоніо...—Я спыніўся на першых жа словах. Людзей такога шаноўнага ўзросту прынята называць па бацьку. І я хутка паправіўся: — Добры дзень, Антон Антонавіч!

Гаспадар прыкмеціў маю замінку. Яго вочы-масліны весела бліснулі, на твары з'явілася прыемная ўсмешка. Ветлівым жэстам ён запрасіў мяне ў кватэру.

— Завіце мяне проста Антоніо,—з лёгкім акцэнтам, прыемна змякчаючы словы, сказаў ён. — На маёй радзіме людзей так не называюць. А Антон Антонавіч? Гэта ўжо тут, у Савецкім Саюзе, сябры так назвалі. Па-руску, значыць, ахрысцілі...

Так я сустрэўся з чалавекам незвычайнага лёсу, былым лётчыкам-інтэрнацыяналістам, іспанцам па нараджэнню, грамадзянінам СССР, персанальным пенсіянерам саюзнага значэння Антоніо Арнасам.

«НО ПАСАРАН!»

Летам 1936 года Антоніо ўпершыню пачуў, як свісцяць кулі над галавой. Разам з таварышам ён блакіраваў казармы. Мяцежнікі здаліся. Але небяспека не адступіла. З боку гор С'ера-Невада на Мадрыд рухаліся рэгулярныя воінскія часці путчыстаў. У краіне разгаралася полымя вайны, навязанай іспанскаму народу прыхільнікамі генерала Франка ў змове з фашысцкімі завадатаямі Гітлерам і Мусаліні. Па адзін бок барыкад аказаўся працоўны народ, па другі—ворагі Рэспублікі.

Да позняй восені 1936 года змагаўся ў саставе інтэрбрыгады малады баец Антоніо Арнас. Хадзіў у штыкавыя атакі, глядзеў смерці ў вочы.

У гарах С'ера-Гуадарама Антоніо быў паранены. Пасля шпіталя атрымаў нечаканую прапанову — стаць ваенным лётчыкам. Нават вушам сваім не паверыў. Ён, сын беднага мадрыдскага пекара, сам рабочы, які з цяжкасцю атрымаў сярэднюю адукацыю—і ў лётчыкі?! У яго ўяўленні гэта было за мяжой магчымага.

Але ў краіне ішла грамадзянская вайна, і рэспубліканскай арміі патрэбны былі свае камандныя кадры. У тым ліку добра падрыхтаваныя лётчыкі, якія маглі даць дастойны адпор праслаўленым асам Гітлера, Франка і Мусаліні. Вось так і стаў Антоніо Арнас адным з першых курсантаў-іспанцаў лётнага вучылішча ў далёкім закаўказскім горадзе Кіравабадзе.

Якой ён убачыў нашу краіну ў далёкім 37-м? Тым самым 37-м, які так трагічна адзначаны ў нашай гісторыі? Махавік сталінскіх рэпрэсій набраў максімальныя абароты. Гучныя працэсы над «ворагамі народа» забіралі тысячы і тысячы жыццяў...

Нічога гэтага Антоніо і яго сябры не ведалі і не бачылі. Сустрэлі іх у Савецкай краіне ветліва, стварылі ўсе ўмовы для таго, каб яны змаглі авалодаць сучаснымі знішчальнікамі.

У канцы мая 1937 года 60 лётчыкаў - іспанцаў вярнуліся на Радзіму. Дабіраліся доўга, праз усю Еўропу. Спачатку з Ленінграда на параходзе ўзялі курс на Гаўр. З Гаўра поездам дабраліся да Парыжа, а адтуль — да Барселоны. Палкоўнік Камача, які іх сустракаў, сумна пажартаваў:

— Вас шэсцьдзесят. Вельмі добра. Месяцы на тры праблему лётчыкаў у Рэспубліцы мы вырашым.

Сумны жарт не быў беспадстаўным. У гарачых паветраных баях над Іспаніяй гінулі цудоўныя лётчыкі-інтэрнацыяналісты.

— Вось ён, мой «ішачок»— Антоніо беражліва дастае з шафы маленькую зялёную мадэль тупарылага, несамавітага з выгляду знішчальніка I-16. Мадэляў розных самалётаў — ад двухкрылых дэльтапланаў да суперсучасных ракетаносцаў—у кватэры Арнаса амаль паўсотні. Старэйшы ўнук Юра для дзеда пастараўся, сваімі рукамі ўсё зрабіў. Але да «ішачка» ў гаспадара кватэры адносіны асаблівыя, у яго нават персанальная «стаянка» за дзверцамі шафы.

— Я на такім ваяваў у Іспаніі,—працягвае Антоніо. — Мы яго тады называлі па-іспанску «москас». «Мошка» гэта значыць. Але мне больш падабаецца рускі варыянт—«ішачок». Выдатная па тым часе машына. Я на ёй, уявіце сабе, на вышыню ў 11 тысяч метраў забіраўся. У адкрытай кабіне, без кіслароднай маскі. Трубку ў рот сунеш—вось і ўся «высотная экіпіроўка»...

Паступова расло майстэрства, прыходзіў вопыт. Хутка Антоніо адкрыў лік збітым самалётам ворага—увагнаў у зямлю італьянскі «фіят». Ад перапаўняўшай радасці страціў пільнасць і сам ледзь не заплаціў жыццём. Добра, што Мікалай Іваноў падстрахаваў, адсек знішчальнік праціўніка ад «ішачка».

Усяго ж у родным іспанскім небе, абараняючы Рэспубліку, Антоніо Арнас збіў 22 самалёты франкістаў...

— Антоніо, разам з вамі на баявыя заданні часта вылялі савецкія лётчыкі-добраахвотнікі. Хто больш за ўсіх запомніўся?

— Усіх памятаю! Савецкія лётчыкі прыбылі ў Іспанію па загаду сэрца. Яны аказвалі нам дапамогу бескарысліва.

Хіба магу я забыць Колю Іванова?! Ён прыехаў у Іспанію ў пачатку 37-га. Анатоль Сяроў, легендарны генерал Хасе—Яўген Птухін, Іван Дзеватчэнка, Аляксандр Гусеў...

Незабыўнае ўражанне пакінулі сустрэчы з праслаўленым лётчыкам, двойчы Героем Савецкага Саюза Сяргеем Грыцаўцом. Аднойчы ён падарыў мне свой шлемафон. Цудоўны шлемафон, на футры. З ім я не разлучаўся ўсю вайну. З Грыцаўцом некалькі разоў лятаў на «свабоднае паляванне». Дзіўны быў чалавек.

— Калі для вас закончылася вайна ў Іспаніі?

— 340-тысячная армія франкістаў і інтэрвентаў адцясніла маладікія, абяскроўленыя войскі рэспубліканцаў на левы бераг Эбра. Нам не хапала зброі...

У студзені 1939 года я ўласнаручна спаліў свой I-16. Тое самае зрабілі мае таварышы. Працягваць барацьбу было бяссэнсава. У нас не было ні зброі, ні боепрыпасаў.

— Як вы зноў трапілі ў Савецкі Саюз?

— Гэта была сапраўдная адысея. Вырашылі ісці пешшу праз Пірэнеі. Ішлі ў горы, як альпіністы. Спусціліся на французскай тэрыторыі і адразу трапілі ў лагер для ваеннапалонных. Умовы тут былі жудасныя. Нас не кармілі. Раненым не аказвалі медыцынскай дапамогі. Людзі паміралі страшнай смерцю.

Хасе Марыя Брава, Франсіска-Тарасона, Мануэль Сарауса, Арманда Велілья і я падманулі ахову і ўцяклі з лагера. Нас высачылі і зноў кінулі за калючы дрот. Схілялі да здрады, вербавалі ў замежны легіён, абяцалі залатыя горы.

Цярпенне французскіх улад скончылася, і нас, відаць, у выглядзе пакарання вырашылі адправіць у Савецкі Саюз. Дарога на Радзіму аказалася на доўгія гады закрытай.

ІШЛА ВАЙНА НАРОДНАЯ

Пачатак вайны Антоніо Арнас сустрэў у Маскве. 23 чэрвеня ён прыйшоў у ваенкамат. Разам з былымі лётчыкамі-рэспубліканцамі Хуанам Ларла і Дамінгам Банілья яго накіравалі ў брыгаду асобага прызначэння. Неслі дзяжурства, рыхтаваліся да бою.

Аднойчы Антоніо выклікалі да высокага начальства і прапанавалі скласці спіс іспанскіх лётчыкаў, якія жылі ў Маскве і Падмаскоўі. Імён у гэтым спісе аказалася няшмат. Але хутка прыбылі маладыя лётчыкі-іспанцы — выпускнікі таго ж Кіравабадскага вучылішча. Ваяваць ім у небе Іспаніі не давялося — не паспелі. Гэта ўжо была сіла.

Але на фронт Арнас і яго сябры трапілі не адразу. Іх паслалі на Урал асвойваць новыя самалёты. І толькі ў марозныя снежаньскія дні 41-га адправілі пад Маскву, дзе ў гэты час ішлі асабліва жорсткія баі. Па 5—6 баявых вылетаў рабіў Антоніо штодзённа. У стылым зімовым небе над Масквой ён збіў свой першы ў гэтай вайне фашысцкі бамбардзіроўшчык.

Потым Антоніо абараняў неба Ленінграда. Яго назначылі намеснікам камандзіра эскадрыллі. Клопатаў прыбавілася. Акрамя баявых вылетаў трэба было рыхтаваць маладых пілотаў. Смуглявы мацак-іспанец, які дрэнна гаварыў па-руску, гадзінамі не пакідаў кабіну знішчальніка. Сам збіваў фашысцкія самалёты і падначаленым дапамагаў хутчэй набываць баявы вопыт.

З-пад Ленінграда яго перакінулі на Волхаўскі фронт. Потым лятаў над Вялікімі Лукамі, Полацкам, Віцебскам і Мінскам. Вайну закончыў у Баранавічах.

— Вы, іспанец, не адчувалі недаверу да сябе з боку камандавання?

— Да мяне адносіліся, як і да ўсіх лётчыкаў: патрабавальна, без скідак на нацыянальнасць, але і непрадузята. На вайне мы ўсе былі роўнымі. Тут кожнага правяраў бой...

— А НКУС? Таксама правяраў?

— Напэўна, правяраў. Але я і мае сябры-іспанцы гэтага не адчувалі. Быў, праўда, момант, калі нас, на мой погляд, неапраўдана доўга трымалі ўдалечыні ад фронта. Маўляў, пакуль што ў рэзерве. Але наўрад ці гэта было выклікана недаверам да нас з боку савецкіх улад. Мяркуйце самі. Я пачынаў вайну сяржантам, а закончыў маёрам, камандзірам эскадрыллі. Рос па службе імкліва. Лятаў на самыя адказныя заданні. Ахоўваў неба Масквы, Ленінграда...

— Я ведаю, што ў Савецкім Саюзе, яшчэ да вайны, вы паспелі ажаніцца. Дзе была ваша жонка, калі вы ваявалі?

— Так, вясной 1940 года шчаслівы выпадак звёў мяне з Адэлай, вельмі сімпатычнай дзяўчынай, маёй зямлячкай. Дарэчы, знаёмы мы з ёю былі яшчэ ў Мадрыдзе. Яна працавала тэлефаністкай. Потым трапіла ў канцлагер і цудам вырвалася ў СССР. На Харкаўскім трактарным заводзе я яе і сустрэў. Мы ажаніліся, а перад самай вайной у нас нарадзілася першая дачка, Невес.

Іх я адшукаў у далёкім башкірскім горадзе Бірску ў лютым 1943 года. Атрымаў дзесяць дзён водпуску за збітыя фашысцкія самалёты і адправіўся ў Башкірыю. Да Уфы неяк дабраўся, а далей — хоць плач—засеў надоўга. Пайшоў пешшу. Шлях няблізкі, 120 кіламетраў, снег, завіруха, мароз. Тры дні ішоў. Зусім выбіўся з сіл, змерз, згаладаўся. Дапамаглі калгаснікі, падвезлі, абагрэлі.

— Пасля вайны вы, маёр, баявы лётчык, не засталіся служыць у Савецкай Арміі. Чаму?

— Я мірны чалавек. Узяўся за зброю толькі таму, што трэба было абараняць спачатку Іспанію ад франкістаў, а потым СССР—ад фашыстаў. Але вайна скончылася, і я вырашыў вярнуцца да мірнай прафесіі. Прапанавалі пасаду ў лясгасе. Высокую пасаду, кіруючую. Я адмовіўся. «Бярозу, — кажу,—толькі і магу адрозніць у лесе, таму што яна беленькая». Смех смехам, але які з мяне, іспанца, ляснічы? Пайшоў працаваць у друкарню—успомніў пра старую прафесію, набытую яшчэ ў маладосці. Так і працаваў паліграфістам да самай пенсіі. Спачатку ў Баранавічах, потым—у Мінску.

— Пасля смерці Франка многія іспанцы вярнуліся дамоў. У вас такое жаданне не ўзнікала?

— Я — рэаліст. Што чакае мяне і маю сям'ю ў Іспаніі? Ветлівыя адносіны землякоў? Так. А яшчэ што? Каб купіць жыллё, хоць неяк стаць на ногі, патрэбны грошы. Іх у мяне няма. А ўладкаваць дзяцей на работу? У Іспаніі з гэтым вялікія праблемы. А цяпер вось ўнукі. Старэйшыя, Юра і Адэла, студэнты інстытута замежных моў у Мінску. Вучацца бясплатна, атрымліваюць стыпендыю. Хто за іх вучобу будзе плаціць у Іспаніі?

Вядома, жыццё ў Іспаніі знешне выглядае больш прывабным. Паліцы магазінаў ломяцца ад тавараў. Няма чэргаў, адсутнічае само паняцце дэфіцыт. Але гэта багацце для людзей заможных. У СССР жа чалавек адчувае сябе больш надзейна. Тут развіты інстытуты сацыяльнай абароны. Нават у такі няпросты час, як цяпер...

— Вашы дзеці, унукі размаўляюць па-іспанску?

— Не горш, чым па-руску. У нашай сям'і пануе культ іспанскай мовы. Паміж сабой гаворым толькі на ёй. Стараемся прытрымлівацца народных традыцый і звычаяў.

— А зяці?

— Яны абодва беларусы. Спакойныя, разважлівыя. Жывём дружна. Але ў іспанскім пакуль што поспехаў не праяўляюць.

— Калі не сакрэт, якую вы пенсію атрымліваеце?

— Я пенсіянер саюзнага значэння. Атрымліваю вельмі сціпла па цяперашнім часе. Але... што зробіш?

...Калі я пакідаў утульную кватэру, Арнасаў, пачуў на кухні хуткую іспанскую гаворку. Гэта вярнулася са школы малодшая ўнучка Антоніо. Смуглявая і хуткавокая, як дзед.

— Таксама ў інстытут рыхтуецца,—растлумачыў мне з усмешкай Антоніо. — У бабулі моўную практыку атрымлівае. Перакладчыцай хоча быць.

На развітанне зноў крыху сумеўся, паціскаючы моцную далонь гаспадара. І ўсё ж сказаў па-беларуску:

— Да пабачэння, Антон Антонавіч!

Васіль ЗДАНЮК.

Галоўны рэдактар У. Б. НАРКЕВІЧ.

НАШ АДРАС
220041, гор. Мінск, Ленінскі праспект, 77, рэдакцыя газеты «Звязда».

ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 32-51-05, аддзела пісьмаў — 32-04-52; 32-41-92, рэкламы і аб'яў — 32-35-91, навін — 32-60-13.

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. Іх меркаванні неабавязкова адлюстроўваюць пункт гледжання рэдакцыі.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.

Тыраж 102.822.
Індэкс 63850.
Зак. № 90.

Выходзіць 250 разоў на год.

М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12